150693

Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

11 июнь, жума

№ 112 (617). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

«ТАРАҚҚИЙ» ГАЗЕТАСИ ТАШКИЛ ТОПГАН САНА ЎЗБЕК МИЛЛИЙ МАТБУОТИ КУНИ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИНСА. УНИНГ БИРИНЧИ СОНИ 1906 ЙИЛНИНГ 14 ИЮНИДА ЧОП ЭТИЛГАН

Маълумки, КПСС газетаси «Правда»нинг биринчи сони чиққан сана (1912 йил, 5 май) узоқ вақт матбуот куни сифатида нишонланиб келинди. Ўзбекистон истиқлоли бугунги кунда матбуот кунини ҳам қайта кўриб чиқишни тақозо қилмоқда. Бу борада талай фикрлар ўртага ташланди. Айримлар «Туркистон вилоятининг газети» чиққан сана (1870 йил, 10 май)ни матбуот куни, деб эълон қилиш фикрини ўртага ташламоқдалар. Борди-ю, мазкур сана матбуот куни сифатида нишонланадиган бўлса, у ҳолда газетанинг пайдо бўлиши ҳамда уни туркистонликлар, хусусан ўзбек халқи ижтимоий-сиёсий, маданий-моддий ҳаётида тутган ўрни ҳақида жиддий бош қотиришга тўғри келади. Ҳолбуки, «Туркистон вилоятининг газети» Туркистон генерал-губернаторлигининг нашр афкори бўлганлиги, чор Россиясининг мустабидлик сиёсатини ўтказишга хизмат қилганлигини ёддан чиқармаслигимиз керак.

Баъзи кишилар «Иштирокиюн» газетаси чиққан кун (1918 йил, 21 июнь)ни матбуот куни сифатида нишонлайлик, дейишмоқда. Бу ҳам мантиқан тўғри эмас. Чунки «Иштирокиюн» аслида Туркистон большевикларининг нашр афкори бўлган. Шунинг учун уни фақат партиявий матбуот байрами сифатидагина нишонлаш мумкин. Бизнингча ўзбек миллий матбуоти куни деб «Тараққий» газетаси чиққан санани олиш керак. У 1906 йил 14 июнь, янги ҳисоб билан 27 июнга тўғри келади.

Тўнғич ўзбек миллий матбуотининг пайдо бўлиши мустабид Чор Россиясининг инқилобий ҳаракатлар туфайли қаттиқ силкиниши даврига тўғри келди. Биринчи рус инқилобининг алангаларидан қўрққан монарх Николай II 1905 йил 17 октябрь манафестини эълон қилиб, Русия фуқароларига жамиятлар тузиш, сўз, матбуот, эркинлигини беришга мажбур бўлди. Бу эса миллий зулм остида эзилиб ётган чекка ўлкаларга ҳам ҳуррият, озодлик, эрк деб куйиб-ёниб юрган инсонларнинг қўлидаги кишанни сал бўшатгандек бўлди.

Туркистонда XIX аср охирига келиб эрк, истиқлол ғоялари куртак ёза бошлади. Унда Исмоилбек Гаспиралининг «Таржимон» газетаси, ёш турклар фирқасининг ғоялари, татар зиёлиларининг мактаб ва маориф соҳасидаги хизматлари муайян роль ўйнади. Туркистонлик зиёлилар 17 октябрь манифестидан сўнг халқнинг онгини ўзгартириш, унга ўзлигини англашда ёрдам бериш, миллий озодлик ҳаракатига чўғ ташлаш учун интилдилар. Чор маъмурлари бунга сира йўл бергилари келмади. Кўз бўяш мақсадида 1905 йилнинг охирида «Ўрта Осиёнинг умр гузорлиги газети» деган рўзнома чиқара бошлади. Унга Иван Гейер деган европалик бир шахс муҳаррир эди. Бу газета «Туркистон вилоятининг газети» сингари Туркистон генерал-губернаторлигининг сиёсатини тарғиб этишдан нарига ўтмади. Газетага бошида катта умид билан қараган ўзбек зиёлилари уни тарк этдилар. Газетани ёпишга тўғри келди. Мазкур газетанинг техникавий базаси асосида Исмоил Обидий муҳаррирлигида «Тараққий» номли янги рўзнома дунёга келди.

Газетанинг шиори «Нажот: маслакда собит, тўғриликни ижобат» бўлганди. Илмий, адабий, фанний, тужжорий сажияда бўлган «Тараққий» охирги сонигача ўзининг шиорига содиқ қолди. У маҳаллий халқнинг севимли газетаси даражасига кўтарила олди. Шу боис унинг муҳарририга Исмоил Тараққий маснади берилди.

«Тараққий» илк сонлариданоқ маҳаллий халқ орасида эрк, ҳуррият, истиқлол ғояларини тарқатишга интилди. Газетанинг 1-сонидаги «Тошканд, 14 июн» сарлавҳали таҳририят мақоласида Русияда инқилобий курашлар, қон тўкишлар, жон фидо қилишлар туфайли 17 октябрь манифестига эришилгани ҳақида фикр юритиларкан, ўзбек ва татар халқлари (умуман, мусулмон қавмлари) инқилобий ҳаракатга фаол қатнашмаётганликлари алоҳида таъкидланади. Муҳими—оқ пошшо томонидан «ижтимоъ, калом, матбуот учун берилғон ҳурриятлар тўшак устида оғзига сув томизилиб турган оғир хастадек эканини... бу ҳуррият заиф ҳол ила берулуви халқнинг умидига мувофиқ кифоят қилмади», деб чор маъмуриятининг кўз бўяшига тўғри баҳо беради.

Дарвоқе, «Тараққий» ҳам «Ҳақ берилмайди, олинади», деган ғояни илгари суриб ёзади: «Мамлакат барча халқларининг маишатини бўлак қилмоқ Ватан халқимизнинг биргалашиб ғайрат кўрсатмакларидан вужудға чиқар».

Шуниси диққатга лойиқки, «Тараққий» чор маъмурларининг мустабидлик сиёсатини рўй-рост фош қилиб ташлай олган. Чунончи, «мусулмонча бир кичкина рисола босдурмоқчи бўлсак, — деб ёзади газета, — цензурнинг қизил қалами била саҳфалар қизил бўлуб, ортиқли, туртиқли бузулуб, қўлимизға қайтур эди». Мактаблар очадиган бўлсак, турли баҳоналар билан ёпишар, мадрасаларимизни «печатлашуб, 2-3 тийин масжид, мадраса вақфларидан ҳам айрилур эдик.

Газета мустамлакачиларнинг кирдикорларини халққа очиқ тасвирлаб беради, миллий зулмнинг, эрксизликнинг юракни зирқиратадиган хўрликларини ёрқин кўрсатади. «Ўзлари тилаганча, — ёзади газета, — қўй орасида бўри юргандек бизга динимиз ва Қуръони шарифимизни ҳақорат этуб, мас-

(Давоми 4-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ НИДЕРЛАНДИЯДА

Илгари хабар берилганидек, 8 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Нидерландлар Қироллиги ҳукуматининг таклифига биноан бу мамлакатга расмий ташриф буюрди.

Ислом Каримов бу ерда Нидерландия Бош вазири Рудольф Любберс билан учрашди. Учрашув чоғида Ўзбекистон ва Нидерландия ҳам кўп томонлама, ҳам икки томонлама ўзаро алоқалар ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга азму-қарор бергани таъкидланди. Ўтган чоршанба куни Ислом Каримов ва Нидерландия Бош вазири Рудольф Любберс имзолаган давлатлараро муносабатлар асослари ҳақидаги қўшма баённомада бу эзгу ният ўз аксини топди. Ўзбекистон Президенти ва Нидерландия Бош вазири сармояларни ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги икки томонлама битим тезроқ имзоланиши зарурлигини ҳам таъкидладилар.

Иқтисодий ва инсонийлик соҳаларидаги ҳамкорликни ривожлантириш учун кенг имкониятларимиз бор, деди баённома имзоланганидан сўнг Нидерландия Бош вазири, алоқаларимиз ўзаро ҳурмат асосида ривожланади. Ҳар биримиз ўз мамлакатимиз халқлари келажаги учун жавобгар эканимизни, бу нарса Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш қоидаларига асосланиши лозимлигини англаб турибмиз. Алоқаларни кучайтириш иккала давлатнинг манфаатларига хизмат қилади.

Музокаралар давомида Ўзбекистон Республикаси ва Нидерландлар Қироллиги ўртасидаги алоқаларнинг истиқболли йўналишлари муҳокама қилинди. Иқтисодиёт, савдо, илм-фан, маданият, таълим, деҳқончилик, соғлиқни сақлаш, нақлиёт ва алоқа воситалари соҳаларида ҳамкорлик қилишга келишиб олинди.

9 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президентини Нидерландия қироличаси Беатрикс қабул қилди.

Ислом Каримов Нидерландия ташқи ишлар вазири Питер Коойманс, нақлиёт ва сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги ва балиқ овлаш вазирлари билан, Иқтисодиёт вазирлигининг масъул котиби билан ҳам музокара ўтказди. Учрашувларда икки мамлакат ўртасидаги алоқаларнинг турли жиҳатлари муҳокама қилинди.

Пайшанба куни Ислом Каримов Нидерландия мамлакати бўйлаб сафарга чиқди.

Ўзбекистон Президентининг Нидерландлар Қироллигига расмий ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА).

БИТИМ ИМЗОЛАНДИ

10 июнь куни Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлигида республика ташқи ишлар вазири С. Сафоев Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги вакили вазифасини бажарувчи Жулиан Ваттс иштирокида Ўзбекистон ҳукумати ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тараққиёт дастури ўртасидаги битимни имзолади.

Ташқи ишлар вазири битимни имзолар экан, бу ҳужжат Ўзбекистон Республикаси учун жуда катта аҳамиятга эга эканини таъкидлади. У Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан Ўзбекистоннинг ўзаро алоқаларини янги босқичга кўтарилишига ишонч билдирди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги вакили вазифасини бажарувчи жаноб Жулиан Ваттс ушбу ҳужжат БМТ томонидан имзоланиши учун бугуноқ Нью-Йоркдаги қароргоҳга юборилишини маълум қилди.

(ЎзА).

Қишлоқ хўжалик фанлари олимлари анжумани

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг йиллик умумий мажлиси бўлиб ўтди. Академия президенти вазифасини бажарувчи С. Усмонов 1992 йилги иш якунлари ва галдаги вазифалар ҳақида маъруза қилди.

Маърузачи ва сўзга чиққанлар академия раёсати фаолияти ва институтларининг илмий тадқиқотлари Ўзбекистон деҳқончилик-саноат мажмуини кўп йўналишли ривожлантириш тизими асосида амалга оширилганини таъкидлади. Ҳисобот даврида, жумладан, академиянинг Қорақалпоғистон бўлими ташкил этилди. Ўзбекистон ғўза генетикаси, селекцияси ва уруғчилиги илмий-тадқиқот институтида яратилган С-4908, С-4909 ва ИЛ-115 юқори мойли, Қарши-8, Қарши-9 ингичка толали, С-6532 ва Сурхон-5 тўртинчи тип ўрта толали пахта навлари давлат синовига берилди. Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий институти эса 120—125 кунда пишиб етилиб, бешинчи тип тола берадиган «Чимбой-4104» пахта навини районлаштиришга топширди.

Боғбону соҳибкорлар, сабзавоткору полизчилар иши ҳам чакки бўлмади. Р. Р. Шредер номидаги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси олимлари «Кишмиш ботир», «Эртанги Шредер» каби узум ва мўл ҳосил берадиган паст бўйли мева дарахтлари навларини яратдилар. Ўзбекистон сабзавот, полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти олимлари ва мутахассисларининг саъй-ҳаракати билан «Нурли» деб аталган эртапишар сабзи, «Нонкади» деб ном берилган ўртапишар қовоқ муайян далаларда етиштириладиган бўлди.

Олимлар билан конструкторлар ҳамкорликда фермер ва шахсий ёрдамчи хўжаликларда ишлатиладиган икки модификацияли трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари мажмуини ишлаб чиқди. Пахтачиликда қўлланадиган айланма плугнинг яратилиши ва ишлаб чиқаришга тавсия этилиши, чигит, шунингдек маккажўхори ва бошқа шу сингари экинларни экишга мослаштирилган СМХ-4 моделли сеялка учун пневматик экиш аппаратлари яратилгани ҳам шу ҳамкорлик самараси бўлди.

Айни вақтда пахтачиликда селекция ва уруғчилик ишлари, умуман олганда, ҳамон оқсаётгани, тармоқларда меҳнат унумдорлиги кўнгилдагидек эмаслигига эътибор қаратилди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков мажлисда сўзга чиқди.

Мажлисда Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси Т. Рисқиев қатнашди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН Ватаним маним

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

САМАРҚАНДДА вилоят фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда республика Олий Кенгаши ўн иккинчи сессиясининг якунлари ҳамда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг шу сессияда сўзлаган нутқлари ва «Янги уй қурмай туриб, эскисини бузманг» китобида баён этилган фикрлар асосида вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш масалалари муҳокама этилди. Вилоят ҳокими П. Абдураҳмонов ана шу ҳақда маъруза қилди.

Йиғилишда республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев сўзга чиқди.

ЮК ВАЛЮТАГА ТАШИЛАДИ

СУХОНДАРЁЛИК 28 тажрибали ҳайдовчи хорижий мамлакатлар ҳудудида минглаб чақирим йўл босди.

ТЕРМИЗДАГИ 25/10 рақамли автокорхона ҳайдовчилари ташқи иқтисодий алоқалар иштирокчиси сифатида БМТнинг 20 минг тонна инсонпарварлик юкларини Афғонистонга, кўплаб озиқ-овқат ва кийим-кечакларни биродаркушлик урушидан жабрланган Тожикистон фуқароларига, шунингдек хорижлик савдогарларнинг юкларини манзилларига етказиб бермоқдалар.

Юклар валютага ташилаётгани корхонага мўмай даромад келтирмоқда. Чунончи, шу йилнинг биринчи чорагида 3,5 миллион сўм соф фойда олинди.

МИНГБУЛОҚ ДЎППИЛАРИ

КОМСОМОЛОБОД туманидаги Мирзааҳмедов номли давлат хўжалигида дўппи цехи ишга тушди.

МИНГБУЛОҚ қишлоғи чеварлари бу ерда машҳур Чуст ва Марғилон нусхали хушбичим дўппилар тикиб чиқара бошладилар. Донғи кетган дўппиларнинг бозори чаққон бўлиб бораяпти.

БИР НЕЧА ДАРДГА ДАВО ТАОМ

САМАРҚАНД туманидаги болалар учун сутли овқатлар пишириладиган ошхонада янги таом тайёрлашга киришилди.

БИФИДУМБАКТЕРИН деб номланган янги сутли маҳсулот фақат болаларга эмас, балки катталар учун ҳам шифобахш ҳисобланади. У тўйимлилигидан ташқари ошқозон-ичак касалликлари, сил ва сурункали яраларни даволашда катта нафи тегади. Бифидумбактерин янги соғиб олинган ёки қуритилган сутдан тайёрланади.

ИККИ ОЙ ТАЙЁРЛАНИШСА, БАС

АНДИЖОН давлат тиллар педагогика институтида абитуриентлар учун пулли тайёрлов курслари очилди.

МАШҒУЛОТЛАР умумтаълим мактабларида дарслар тугагандан сўнг бошланади. Тингловчилар танлаган мутахассисликларига қараб, ўн икки фандан тест имтиҳонларига тайёрланади. Малакали мутахассислар машғулот ўтиши назарда тутилиб, тингловчиларни икки ой муддатда тест усулидаги кириш имтиҳонларига тайёрлаш мўлжалланмоқда.

МУСОДАРА ҚИЛИНГАНИ БИР ЙИЛГА ЕТАДИ

ЖИЗЗАХ вилояти божхона назоратчилари халқ ризқ-рўзини талон-торож қилаётганлар пайини қирқмоқда.

ФАРҒОНА нефт маҳсулотлари корхонаси Қозоғистоннинг Чимкент вилоятига қонунга хилоф ҳолда жўнатаётган бир нечта цистерна мотор мойи ва техник керосин ушлаб қолинди. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, қиймати 17 миллион сўм бўлган бу 210 тонна мой «Жиззахтранс» бирлашмаси ихтиёридаги ҳамма техникани бир йил давомида таъминлашга бемалол етаркан.

Еттисой шаҳрига жўнатилаётган техник керосиннинг қиймати 10 миллион сўмдан зиёд баҳоланди. Ушлаб қолинган ёнилғи-мойлаш ашёлари мусодара этилиб, вилоят автокорхоналарига сотилди.

ФАКТЛАР ✻ ВОҚЕАЛАР ✻ ЯНГИЛИКЛАР

КОМАНДИРЛАР КЕНГАШИ

Ўзбекистон офицерлари марказий уйида 8 июнь куни командирларининг Қуролли кучлардаги жангчилар билан ишлаш бўйича ўринбосарларининг семинар-кенгаши иш бошлади. Уни Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси Т. А. Алимов очди.

«Ҳарбий хизматчилар билан ишлаш идораларининг Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари раҳбар ходимлари билан учрашувда баён қилиб берган талаблари асосида тарбиявий ишларни такомиллаштириш вазифалари ҳақида» Ўзбекистон мудофаа вазири, генерал-лейтенант Р. Аҳмедов маъруза қилди.

Республика ҳарбий прокурори адлия генерал-майори А. Кимнинг «Қисмлар қўмондонлиги, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг қўшинларда қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашнинг ягона тизимини барпо этишга доир биргаликдаги ишлари ҳақида», Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ички қўшинлар бошқармасининг бошлиғи, полковник Ҳ. Ҳожиматовнинг «Ички ишлар вазирлиги ички қўшинларида ҳарбий интизом ва тарбиявий ишларнинг аҳволи ҳамда уларни такомиллаштириш чоралари ҳақида» қўшимча маърузалари тингланди.

Семинар-кенгаш қатнашчилари бир қанча маърузалар ва лекциялар тинглайдилар, давра суҳбатида армия ҳаёти ва ҳарбий хизматга чақириладиган ёшларни тайёрлашнинг энг муҳим муаммоларини муҳокама қиладилар. Ана шу баҳсларда иштирок этиш учун Халқ таълими, Олий ва Ўрта махсус таълим, Маданият ишлари, Соғлиқни сақлаш вазирликларининг, Давлат телерадиокомпаниясининг, Давлат кинокомпаниясининг, ижодий уюшмаларнинг, «Ватанпарвар» мудофаага кўмаклашиш жамиятининг мутахассислари таклиф этилди.

— Бундай кенгаш бизда биринчи марта ўтказилмоқда, — деди Ўзбекистон Мудофаа вазирлиги ҳарбий хизматчилар билан ишлаш бошқармасининг бошлиғи полковник А. Рашидов. — бу учрашувда қилган ишларимизга якун ясаб, келгуси вазифаларни белгилаб олишимиз лозим.

Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

ЯПОНИЯ ИШБИЛАРМОНЛАРИ ТОШКЕНТДА

Япония Савдо ва саноат вазирлиги вакиллари ҳамда бир гуруҳ ишбилармонлардан иборат делегация 9 июнь куни Тошкентга келди.

Шу куни Киночилар уйида Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, идоралари раҳбарияти иштирокида ўзбек-япон қўшма семинари иш бошлади. Анжуманнинг очилиш маросимида республика Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов мустақиллик шарофати ва ўлкамиздаги сиёсий барқарорлик туфайли Буюк ипак йўлида жойлашган икки мамлакат ўртасида турли соҳалар бўйича иқтисодий ҳамкорлик имкони яратилганини таъкидлади. Япония делегацияси раҳбари жаноб Марохаси делегациянинг бир қанча амалий таклифлар билан келганини қисқача баён этиб, жумладан, Япония ва Марказий Осиё давлатлари ўртасидаги иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлашга қаратилган «XXI аср Буюк ипак йўли», «Ўзбек-япон иқтисодий ҳамкорлиги» каби дастурлар лойиҳаси ҳақида гапирди.

Делегация маслаҳатчиси жаноб Морикиё, Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. Сафоев, Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси раиси ўринбосари Ш. Ҳожимуродов Япония билан Ўзбекистон ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик йўналишлари борасида сўзладилар.

Танаффусдан сўнг семинар соҳалар бўйича давом эттирилди. Уларга Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Б. Ҳамидов, Қ. Ҳаққулов ва А. Возненко бошчилик қилди.

Анжуманнинг очилиш маросимида Японияниг республикамиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Укеру Магосаки иштирок этди.

(ЎзА).

РУБЛЬ БОСҚИНИ

ЁКИ ҚИРҒИЗИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ЎТКАЗИЛАЁТГАН ПУЛ ИСЛОҲОТИ ОРТИДА НИМАЛАР ТУРИБДИ?

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти И. Каримов ва Қирғизистон Республикаси Президенти А. Акаевнинг яқиндаги матбуот конференцияси ягона масала — Қирғизистоннинг ўз валютаси — сомга ўтиши муносабати билан ўзаро алоқа ва ҳисоб-китоб масаласига бағишланди.

ЎЗБЕКИСТОН раҳбари мутлақо қатъий қилиб айтдики, Ҳамдўстликдаги, айниқса, Марказий Осиё мамлакатларини огоҳ қилмай туриб, пулнинг зудлик билан алмаштирилгани жуда жиддий, оқибатини олдиндан билиб бўлмайдиган аҳволга олиб келиши мумкин.

Ҳар қандай мустақил давлат ўзининг миллий валютасини жорий этиш ҳуқуқига эга ва биз бунга хайрихоҳлик билдирамиз, қўшнимиз Қирғизистонга бу борада муваффақиятлар тилаймиз. Бироқ биз ўз истеъмол бозоримизни ҳимоя қилишимиз зарур, токи у тўкин-сочин ва аҳолининг ҳамма қатламлари учун ҳамёни кўтарадиган бўлсин.

Ҳозир муҳими шуки, Қирғизистон аҳолиси қўлида тўпланиб қолган беҳисоб рублллар Ўзбекистон ҳудудига оқиб кирмасин. Бу ўринда нақд пулни муомаладан чиқаришнинг амалий ва самарали йўлларини ишлаб чиқиш муҳимдир. Бошқача қилиб айтганда, қўшни томондан бостириб келаётган рубллар йўлига мустаҳкам ғов солмоқ керак.

Матбуот конференцияси олдидан Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган мажлисларнинг бирида бу борада аниқ фактлар келтирилди. Қирғизистон Республикасига озиқ-овқат маҳсулотларини олиб чиқиб кетиш тақиқлаб қўйилгандан сўнгги қисқа даврда жумҳуриятимиз божхона хизмати Ўзбекистондан ноқонуний олиб чиқиб кетилаётган 5 млн. сўмликдан зиёд мол-маҳсулотларни мусодара қилди. Чунончи, жумҳуриятимиз божхона қўмитаси ва ИИВ ахборотига мувофиқ бир кеча-кундузда (23 май) 3,35 млн. сўмлик мол, шу жумладан 1,4 млн. сўмлик озиқ-овқат ушлаб қолинди.

Қирғизистон Республикаси аҳолисининг жумҳуриятимизга кўплаб миқдорда пул (рубль) олиб кираётганлари кузатилмоқда. Масалан, Бишкек шаҳрида яшовчи фуқаро Ли Андижон шаҳрига келиб, 2 млн. рубль пулни ноқонуний йўл билан сарфлашга ҳаракат қилган. Бундай ҳоллар Наманган вилоятининг Қирғизистон билан қўшни бўлган Янгиқўрғон ва Учқўрғон туманларида ҳам учрамоқда. (440 ва 207 млн. сўм).

Қирғизистон Республикаси 1993 йил 10 майдан ўз валютаси — «сом»ни муомалага киритди. Қирғизистон раҳбарияти миллий валютасини муомалага киритар экан, қандай мақсадларни кўзлади? Шу нарса таъкидландики, пул эмиссияси борасида Россияга қарамликдан қутулмоқчи ва рубль зонасида юз бераётган инфляция жараёнларининг кириб келишидан ҳимояланиб, ўзини нақд маблағлар билан таъминламоқчи бўлинган. Қирғизистон раҳбарларининг таъкидлашларича, Россия, Украина МДҲнинг бошқа мамлакатлари билан савдо-иқтисодий алоқаларда республиканинг миллий манфаатлари камситилгани сабабли савдо-сотиқ бўйича янги жараёнлар излаш зарурати шундай қадам қўйишни тақоза этган. Шунингдек, мустақил молия-кредит ва нарх-наво сиёсатини, меҳнат ва иш ҳақи соҳаларида ҳам эркин сиёсат юритиш мақсад қилиб қўйилган.

Қирғизистон раҳбарияти бошқа мақсадларни ҳам кўзлаган эди. Қирғизистон Президенти айтдики, «ҳукумат пул ислоҳотини амалга оширишга оид амалий дастурга эга, аммо мавруди келмагунча уни ошкор этиш мумкин эмас. Кучни қаерга мужассамлаш, нималарнинг баҳридан ўтиш — ҳаммаси назарда тутилган...» Хўш, Акаев қайси сирни назарда тутаяпти?

Бизнинг билишимизча, ўша сирлардан бири шуки, Қирғизистон рубль босқинини ўзига яқин минтақада бўлган Ўзбекистон ва собиқ Иттифоқнинг бошқа жумҳуриятларидан кутган эди. Қирғизистон Президентининг Фармони билан пулни алмаштириш даврида исталган валютадаги нақд пулни республикага чекланмаган миқдорда ҳеч қандай қаршиликсиз олиб кириш ва олиб чиқишга рухсат берилганди. Бундан ташқари 1993 йил 15 майдан бошлаб республика ҳудудида ягона тўлов воситаси сом бўлиши белгилаб қўйилганди. Бошқа валютадаги битим ва келишувлар ноқонуний ҳисобланиб, уларнинг иштирокчилари жавобгарликка тортилади.

Сом ташқарига олиб чиқилмайди, олиб кирилмайди ҳам. Чунки у Қирғизистон аҳолисидан бошқа ҳеч кимга керак эмас. Қабул қилинган қонуний ҳужжатларга қараб фикр қиладиган бўлсак, Қирғизистонда рубль ҳам керак эмас. Уларни фақат ташқарига чиқариш лозим. Қирғизистон раҳбарияти миллий валютани жорий этишдан олдин ва ундан кейин кўрган чоралари шунга олиб келди.

Сом жорий этилишидан бир неча ҳафта олдин дўконларнинг пештахталари ярим бўш эди. Пул ислоҳоти олдидан нарх-наво ҳам кескин кўтарилиб кетди: давлат савдосида қанднинг бир килоси 246 сўм, бозорда 320 сўм, чой тегишлича 900 ва 1115 сўм, ун давлат савдосида 60 сўмдан 85 сўмгача, нон 21 сўмдан 52 сўмгача, гўшт 1000 сўм атрофида бўлди. Баъзи жойларда қўй гўштининг килоси 1500 сўмдан сотилди. Бир шиша пахта мойининг нархи ҳозир 1000 сўм. Тўрт ой кечиккан иш ҳақи ислоҳот арафасида тарқатилди. Наманган вилоятининг Учқўрғон туманига яқин жойлашган ердаги ГЭС жамоасига шу йилнинг январидан буёғига иш ҳақи берилмаганди. 8 майда ГЭС жамоасига ўтган давр учун 18 млн сўм, «Қизилжар» давлат хўжалиги ишчиларига 4 ой учун 50 млн. сўм иш ҳақи тарқатилди. Нима учун шундай қилингани ҳаммага тушунарли бўлса керак, албатта.

Шундай чоралар билан Қирғизистон аҳоли қўлида бўлган 56 млрд. рубль нақд пулдан фақат 15 млрд. рублини сомга алмаштирилишига эришди. Бошқача қилиб айтганда аҳоли қўлида тўпланган жами пулнинг қарийб тўртдан учи алмаштирилмай қолиб кетди.

Рублни сомга алмаштиришни тўхтатиш мақсадида Қирғизистон Миллий банки алмашув пунктларида маъмурий тартибда алмашиш курсини 1 сомга 280—290 рубль (10-14 майда 1 сом—200 рубль эди) қилиб қўйди. Ҳолбуки, Қирғизистон Президентининг «Валюта операцияларини тартибга солиш тўғрисида»ги Фармонида «ҳамма операциялар, жумладан, Қирғизистон Республикаси Миллий банки операциялари учун ҳам алмашиш курслари бозор алмашув операциялари асосида белгиланади» дея кўрсатиб қўйилган. Шундай курсда ҳам (1 сом — 280—290 рубль) Андижон вилоятининг чегарадош туманларига яқин жойлашган пунктларда сомнинг йўқлиги рўкач қилиниб, рубль ҳар доим ҳам алмаштирилиб берилавермади.

Рубль билан савдо қилганлик учун 500 сом жарима белгилаб қўйилди. Бундай чоралар аҳоли қўлидаги рублларни сомга алмаштирилмай, Қирғизистондан ташқарига чиқариб юбориш учун кўрилган эди.

Жумҳуриятимиз Президенти Олий Кенгашнинг ўн иккинчи сессиясида қуйидаги сўзларни бекорга айтмаганди: «Қирғизистоннинг янги пулга ўтиши Ўзбекистонга рублнинг бостириб киришига олиб келади, у ерда керак бўлмай қоладиган рубллар бизнинг жумҳуриятимизга оқиб кира бошлайди. Пулни Қизилқиядан Қувасойга олиб ўтиш қийинми ахир?... Кечаги бу пуллар қоғозга айланиб, Ўзбекистонга вабодек ёпирилиб келади. Қўшни давлатларда нима қилиб бўлса ҳам моддий қийматга айланиш чорасини қилади. Афсуски, бизнинг айрим виждонсиз савдо ходимларимиз ўз халқимизнинг манфаатини мутлақо ўйламай, ҳамма мол-маҳсулотларни четга сотиб юборишга тайёрлар».

Наманган вилоятида «Культторг», «Обувьторг», «Галантерея», «Хозторг», «Ўзтекстильторг», «Торгодежда» улгуржи базалари қошидаги дўконлар ҳамма маҳсулотларни фақат купон ва чек билан сотишлари керак. Бироқ «Торгодежда»га қарашли дўкон 1993 йилнинг биринчи чорагида 2803 минг сўмлик ёки товар обороти умумий ҳажмининг ярмидан камини купон ва чек билан сотган. «Обувьторг» базаси магазини ҳам маҳсулотнинг ярмидан кўпини купонсиз ва чексиз сотган. Қирғизистон чегарасидаги Косонсой тумани матлубот ширкати ташкилотларида ҳам сотилган мол миқдорига нисбатан купонлар (19 фоиздан 22 фоизгача) кам. Фарғона вилояти Водил туман матлубот жамияти дўконлари савдодан тушган пулнинг 27,7 фоизи, Чимён матлубот жамиятида 21,8 фоизи миқдорида купон топширганлар.

Турли фирмалар, кичик корхоналар, жамият ва давлат корхоналари томонидан моллар жумҳуриятдан ташқарига ноқонуний олиб чиқиб кетилаётгани аниқланмоқда. Фақат Сирдарё вилоятининг ўзида Марказий банк муассасалари томонидан 69 млн. рубль, шу жумладан Сирдарё вино заводида 28 млн. рубль, «Ўзбек Трайдинг АГ Брайн» фирмасида 10 млн. рубль ҳажмида ҳар хил молларнинг ташқарига ноқонуний олиб чиқиб кетилиши олди олинди. «Венчур» кичик корхонаси 1,2 млн. рубль миқдоридаги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини рухсатномасиз олиб чиқиб кетган. Тошкент шаҳридаги жавобгарлиги чекланган «Нодир» жамияти 4,9 млн. рубль ҳажмидаги кўрпа-тўшакни Киевга ноқонуний йўл билан жўнатган.

Истеъмол бозорини ҳимоялашни кучайтириш мақсадида ҳукуматимиз хўжаликни бошқараётган ҳамма субъектларга товар-моддий бойликларни ва хизматларни бошқа юридик шахсларга нақд пулга беришни тўхтатишни таклиф этди. Шундай ҳоллар аниқланган чоғда банк муассасалари тушган нақд пулни уларнинг қандай пайдо бўлиб қолгани аниқлангунча махсус ҳисоб рақамига ўтказиб туради.

Масалан, Сурхондарё вилоятидаги «Сурхон» фирмаси 10—20 май оралиғида 1485 минг рубль, Денов аграр-қурилиш маркази 950 минг рубль топширди, «Минор» кичик корхонаси 1255 минг рубль миқдоридаги ашёларни нақд пулга сотди. Бу маблағларнинг ҳаммаси масала аниқлангунча алоҳида ҳисоб рақамига қўйилди.

Жумҳуриятимизда Ўзбекистон аҳолиси турмуш даражасини яхшилаш, озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёждаги моллар билан таъминлаш учун шахсан Президент Ислом Абдуғаниевич Каримов томонидан катта куч-ғайрат сарфланмоқда. 1992 йилги импорт молларнинг (асосан озиқ-овқат) тўртдан уч қисмидан кўпроғи эркин валютага сотиб олинди. Бу йил озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш учун 1 млрд. эркин валюта ажратиш мўлжалланмоқда. Фақат товарлар эмас, балки транспорт харажатлари ҳам эркин валюта билан тўланмоқда.

1993 йилнинг биринчи чорагида озиқ-овқат ва бошқа маҳсулотлар нархидаги фарқни қоплаш учун аҳолига 23 млрд.дан кўпроқ пул тўланди. Йил бошидан буён шу мақсадларга жами 35 млрд. рубль сарфланди. Биз ҳаммамиз бу рақамларнинг мағзини чақиб, мушоҳада қилиб кўришимиз керак.

Жумҳуриятимизнинг ишлаб чиқариш структураси шундайки, биз товарни четга чиқаришдан кўра кўпроқ четдан олиб келамиз. Бу ҳол аҳолининг озиқ-овқат ва халқ истеъмоли молларига бўлган эҳтиёжини янада тўлароқ қондириш имконини бермаяпти.

Жумҳуриятимиз ҳар бир фуқаросининг, биринчи галда масъул мансабдор шахсларнинг бурчи қадр-қимматсиз қоғоз пулларнинг оқиб келиши олдини олиш, мол-маҳсулотларнинг жумҳурият ташқарисига чиқиб кетишига йўл қўймаслик, жумҳуриятимиз аҳолисига сотишга аталган моллардан мақсадга мувофиқ ҳолда фойдаланилишига эришишдан иборатдир.

Бошқа жумҳуриятлар аҳолиси колхоз бозоридан кўплаб мева, сабзавот ва бошқа маҳсулотларни харид қилаётганликлари ҳали бу ҳисобга киритилаётгани йўқ. Бу ҳам бир томондан бозорларимизнинг камбағаллашуви ва нарх-навонинг ошишига олиб келса, иккинчи томондан жумҳурият аҳолиси қўлидаги пулни кўпайтиради ва бу пул истеъмол бозорига тазйиқ ўтказади. Кўп мамлакатлар билан чегараларнинг очиқлиги мол-маҳсулотларнинг олиб чиқиб кетилиши ва қадрсиз қоғоз пулларнинг оқиб келиши устидан амалий назорат ўрнатишни йўққа чиқармоқда.

Келтирилган фактлар Ўзбекистоннинг ички бозоридан кўплаб мол-маҳсулотларнинг ташиб кетилаётганидан гувоҳлик беради. Божхона ва бошқа назорат органларининг куч-ғайрат сарфлашига қарамай, нарх-наво ва иш ҳақини оширмай туриб бунга барҳам беришнинг иложи бўлмаяпти. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг «1993 йилнинг 1 июнидан меҳнат ҳақи, пенсиялар, стипендияларнинг, болали оилаларнинг ижтимоий нафақаларининг миқдорини ошириш ҳамда республиканинг истеъмол бозорини ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида»ги Фармони қабул қилинди. Унда ҳам Ўзбекистон меъёри белгилаб қўйилган товарларнинг нархи МДҲ мамлакатларидагига нисбатан анча арзонлигича қолмоқда. Бироқ кўрилган чоралар Ўзбекистондаги ички нарх-навонинг умумий даражасини МДҲдаги ўртача миқдорга маълум даражада яқинлаштириш имконини беради.

Рубль зонасидаги тиғиз вазиятни ҳисобга олиб боз устига Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзов ўз оғзи билан миллий валюта—манатни жорий этиш ниятида эканлигини айтганди, бир неча марта такрорлаган маслаҳатимизга қайтамиз — ортиқча пулни қўлингизда сақламанг, 12 фоизли жумҳурият заёми облигациясини ёки ўзингизга керакли молларни сотиб олинг ёки жамғарма банкига қўйинг. Ҳаммага маълумки, фуқаролар жамғарма банкларига қўйган пулларининг фоиз ставкалари уч баравар оширилган. Демак, сиз бундан фақат ютасиз.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви раиси.

• *Акс садо*

ДИЛИ РАВШАН ТОРТДИ

Ниёз ота ва Бўри момо кетма-кет икки ўғил кўришди. Яхши ниятлар билан тўнғичига Маҳкам, иккинчисига Эгам дея от қўйишди. Лекин отага ўғилларининг камолини кўриш насиб қилмади. Маҳкам 23 ёшида, Эгам 21 ёшида отасиз қолишди.

Умр йўлдошидан жудо бўлган Бўри момо фарзандларини элнинг боласидек тарбиялашга, уларни ўкситмасликка ҳаракат қилди. Тўнғичи Маҳкамни бир амаллаб уйлади. Лекин турмуш ташвишлари билан бўлиб ёши 30 дан ошган Эгамни уйлантира олмади. Шу орада уруш бошланиб қолди. Эгам армия сафига чақирилди. Она у билан қалби ўртаниб хайрлашди... Урушнинг иккинчи йили Бўри момо ҳаётдан кўз юмди. Бу орада момонинг кенжа ўғли Маҳкам ҳам урушга чақирилди.

Уруш тугагач, Маҳкам Ниёзов оиласи бағрига қайтди. Аммо Эгам фронтдан келмади, унинг тақдири ҳақида дарак ҳам бўлмади. Бу ҳол урушдан омон қайтган (ҳозирда марҳум) Маҳкам ака, унинг фарзандлари ва қавму-қариндошларига тинчлик бермасди...

Мен 1978 йилдан бери Мудофаа министрлигининг Подольск шаҳридаги Марказий архивида сақланаётган ҳужжатлар асосида ўзбекистонлик марҳум жангчилар тақдирини аниқлаш билан шуғулланланмоқдаман. Ҳозиргача 34 минг марҳум жангчи тарихини аниқлашга муваффақ бўлдим.

«Халқ сўзи» газетахонларининг ёдида бўлса, шу йил 13 январь куни (8(513)-сонида) «Ёднома» рукни остида «Хорижда ҳалок бўлган ўзбек жангчилари» сарлавҳали мақолам эълон қилинди. Унда кўплар қатори фронтга Қорадарё (ҳозирги Каттақўрғон) районидан йўл олган Эгам Ниёзовнинг номи тилга олинган эди.

Марҳум Маҳкам аканинг ўғли Рўзимурод газетадаги ушбу мақолани кўздан кечириб, амакиси Эгам Ниёзов номини аниқлагач, ўғли Илҳом билан бизнинг хонадонимизга келиб кетди.

Мудофаа министрлиги Марказий архивидаги 233-ўқчи дивизия фондининг 2-рўйхатидаги 153-делода сақланаётган ҳужжатда таъкидланишича, 1909 йилда туғилган, Қизил Армия сафига Қорадарё районидаги «Қизил Ўзбекистон» жамоа хўжалигидан чақирилган Эгам Ниёзов ғалаба кунига икки ой қолганда — 1945 йил 7 март куни ҳалок бўлган, Венгриядаги Кюль хуторининг шимоли-ғарбий чеккасида дафн этилган экан.

Бу маълумотларни Рўзимуродга ёзиб бердим. Унинг боши осмонга етди, дили равшан тортди ва шундай деди:

— Ҳозирги қийинчиликлар барҳам топиб, барқарор вазият вужудга келиши билан, албатта, Венгрияга ташриф буюраман. Амаким Эгам Ниёзов қабрини зиёрат қилиб келаман. Ана шунда отам васиятини адо этган бўламан.

Мажид САМАДОВ,
Улуғ Ватан уруши фахрийси.

ИШ БИЛГАН БАРАКА ТОПАДИ

Ҳозирги кунда турмушимизда кечаётган ислоҳотлар, ижобий силжишлар ҳақида гапирар эканмиз, шу ўзгаришларнинг асосий омиллари, шартлари ва хусусиятларига тўғри баҳо беришимиз зарур. Жумҳуриятимиз ҳаётида қувонса бўладиган натижаларга эришилмоқда. Ўтган йили халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажми бир фоизга ошди. Енгил саноатда эса 17 фоиз ўсишга эришилди. Собиқ Иттифоқ таркибида бўлган жуда кўп жумҳуриятларда бутун-бутун корхоналар тўхтаб қолаётган, ишлаб чиқаришда ўпирилишлар юз бераётган бир пайтда бу ҳазилакам гап эмас.

«Ўзбексавдо» давлат ассоциациясига қарашли Ўзбекистон газмол акционерлик бирлашмаси фаолиятига эътибор берадиган бўлсак, кейинги даврда катта ўзгаришлар, ислоҳотлар қилинди. 1992 йилнинг иккинчи ярмидан бошлаб бу бирлашма таркибида тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган корхоналар ташкил этилди. Айни кунларда бирлашманинг 18 та корхонаси жумҳуриятимиз 9 та вилоятида фаолият кўрсатмоқда. Қисқа муддат ичида бу корхоналарда ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, маҳсулот турларини кўпайтириш ва уларнинг сифатлилигига эришиш учун кенг қамровли ишлар олиб борилди. Айни кунларда бу корхоналардаги хизматчилар сони 517 нафардан ошиб кетди. 340 та дастгоҳда маҳсулот ишлаб чиқарилаяпти. Бу ерда асосан кийим-кечаклар тикилмоқда. Ишчи-хизматчиларнинг ойлик маоши 10—15 минг атрофида бўлиб, уларнинг ижтимоий муҳофазалаш чора-тадбирлари кўрилган.

Ўтган йили бирлашма корхоналарида эришилган натижаларга эътиборни қаратадиган бўлсак, қисқа вақт ичида 28 миллион 60 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди, 2 миллион 700 минг сўм соф даромад олинди. 1993 йилнинг ўтган тўрт ойи давомида эса 89 миллион 847 минг сўмлик маҳсулот тайёрланиб, харидорларга сотилди. Бу маҳсулотлардан 16 миллион 700 минг сўм даромад қилинди. Кўрсаткичлардан маълум бўладики, ишлаб чиқариш ҳажми юқорилаб бораяпти. Бирлашма маъмурияти тадбиркорлик ва омилкорлик билан иш олиб бориб янада катта режалар тузмоқда. Келгусида ишчи-хизматчиларнинг иш ҳақини ошириш, иш ўринларини кенгайтириш, икки сменали иш тартибига ўтиш кўзда тутилмоқда. Бирлашма корхоналарида маҳсулот турларини кўпайтириш учун янги икки қаватли бино қурилаяпти, май ойидан бошлаб кўнчилик цехи ишга туширилди.

Бошқа корхоналар билан ҳам серқирра ҳамкорликка эришилган. Покистон билан қўшма цех ташкил этилди.

Ўзбекистон газмол акционерлик бирлашмаси раиси Ниғматжон Раҳимжоновнинг таъкидлашича бирлашма ўзининг фаолиятини янада кенгайтириш чора тадбирларини кўрмоқда. Келажакда ишлаб чиқариладиган маҳсулот турлари янада кўпаяди, ишчи ўринлари сони ортиб, ишчиларни ўз меҳнатларидан тўла баҳраманд этиш учун имкониятлар ишга солинади.

М. ИСМОИЛОВА.

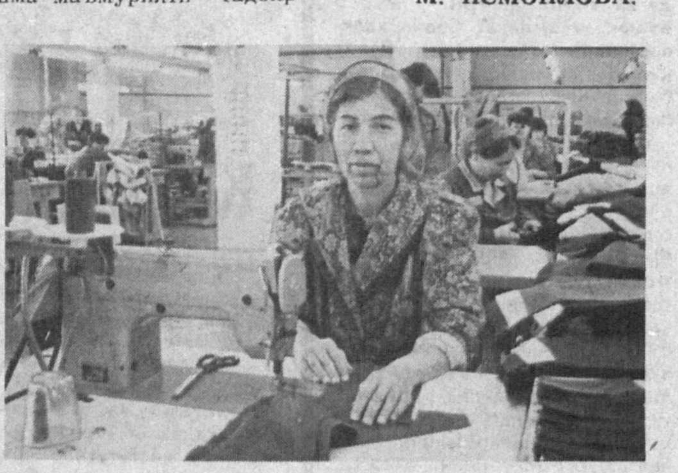

СУРАТДА: бирлашма корхоналаридан лавҳалар.

А. КАНДРАШКИН олган суратлар.

Хориждан хабарлар

Жанубий Африка Республикасининг цензураси Маркс, Ленин ва Сталиннинг бир қанча асарлари нашр этилиши тақиқлаб қўйилганини бекор қилди, шу тариқа бу китобларга қўйилган «номақбул» тамғаси олиб ташланди.

Энди К. Маркс билан В. И. Лениннинг, шунингдек Сталиннинг айрим асарлари бемалол сотиладиган бўлди.

* * *

Куала-Лумпурда «Осиёда ишончни мустаҳкамлаш ва кескинликни камайтириш чоралари» мавзуида халқаро конференция очилди.

Унда 20 дан кўпроқ мамлакатдан келган сиёсий арбоблар, олимлар ва журналистлар қатнашмоқдалар. Улар Осиёдаги вазиятни, минтақадаги халқаро муносабатларнинг ривожланишидаги тамойилларни, Спратли ороллари теварагидаги ҳудудий баҳсни муҳокама қиладилар. Осиё-Тинч океан минтақаси мамлакатлари ўртасида хавфсизлик ва ҳамкорлик хусусида мулоқот ўтказиш масалаларига катта эътибор берилади.

* * *

ФРАНС-ПРЕСС ахборот маҳкамасининг Қувайт Мудофаа вазирлиги эълон қилган ахборотга асосланиб хабар қилишича, кеча Форс кўрфазининг шимолий қисмида Қувайт, Америка, Буюк Британия қўшинларининг қўшма машқи бошланди.

«Сергак посбон» номини олган бу машқлар давомида десант туширилади, самолётларнинг қўшинларга мадад бериши, шаҳарда жанговар ҳаракатлар олиб бориш масалалари пишиқтирилади, шунингдек жанговар отишлар ўтказилади. Машқ 7 кун давом этади.

* * *

Африка марказидаги Бурунди давлати тарихида кўп партияли асосдаги биринчи Президент сайлови осойишта вазиятда ўтди.

Бурундиликлардан 2,8 миллиондан кўпроқ киши овоз беришда қатнашди. Хорижий давлатларнинг 104 нафар вакили овоз беришини кузатиб турди. Расмий натижалар ҳали эълон қилинмаган бўлса ҳам, сиёсий кузатувчилар ҳозирги президент Пьер Буйоя ғалаба қозонди, деб ҳисобламоқдалар.

* * *

Куба шарқидаги сув тошқини натижасида уч киши ҳалок бўлди ва икки киши бедарак йўқолди.

Миллий ахборот маҳкамасининг хабар қилишича, Гуантанамо, Камагуэй ва Ольгин вилоятларининг сув босган жойларидан салкам 7 минг киши кўчирилди, 1300 турар-жой шикастланди ёки вайрон бўлди.

• *Осойишталик ўз қўлимизда*

Жиноятнинг биттаси ҳам кўп

САМАРҚАНД ШАҲАР ПРОКУРОРИ ИСМОИЛ ТУРДИМУРОДОВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Жиноятчиликка қарши бошланган ҳозирги кескин кураш прокуратура ходимлари зиммасидаги масъулиятни янада оширди. Маълумки, катта шаҳарларнинг бу борадаги муаммолари ҳам катта бўлади. Самарқанд эса республикамизнинг йирик марказларидан бири...

— Бу йилнинг биринчи чорагида шаҳарда содир этилган жиноятлар сони ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 54 тага камайганлиги ҳам кўнгилга озроқ таскин беради. Буни давлатимизда жиноятчиликдек машъум иллатнинг пайини қирқишга жиддий киришилганлигидан, деб биламиз. Одамлар эркин, ҳалол яшаб, меҳнат қилишни истайдилар. Уларнинг ширин турмушига тажовуз қиладиган ҳар қандай шахс қонун олдида жавоб бериши шарт. Шу сабабли Самарқанд шаҳар прокуратураси ходимлари зиммасидаги вазифани уддалаш учун барча чораларни кўришаётир.

Биз энди фақат содир этилган жиноятларни очиш билан шуғулланмай, нопок йўлга майл қўйган шахслар устидан ҳам назоратни анча кучайтирдик. Жиноий тил бириктирганликда гумон қилинган шахсларнинг уйида тинтувлар ўтказилди. Натижа қандай бўлди денг? Бу кишилар истиқомат қиладиган жойларда кўп миқдорда гиёҳвандлик моддалари, ўқотар қуроллар, қинғир йўллар билан қўлга киритилган анча қимматбаҳо нарсалар топилди. Тезкорлик билан ўтказилган текширишлар натижасида илгари жиноят қилган 15 киши ҳибсга олинди. Уларнинг «фаолияти» бўйича 20 та жиноий иш қўзғатилди.

— Маълумки, кейинги пайтларда иқтисодий жиноятларга қарши кураш ҳам анча кучайди. Жумладан, Самарқанд шаҳридаги бир нечта корхоналарда жиддий камчиликлар очиб ташланди...

— Ўтказилган текширишлар шаҳардаги баъзи йирик корхоналарнинг раҳбарлиги нолойиқ шахсларга бериб қўйилганлигини кўрсатди. Бунга мисол тариқасида «Сино» акционерлик компаниясини кўрсатиш мумкин. Заводда тайёрланган маҳсулотнинг 53,6 фоизи Россия ва бошқа ҳамдўстлик давлатларига чиқариб юборилган. Шунингдек, 960 та совутгич тегишли рухсатномасиз сотилган. Қонунбузарликлар туфайли компанияга 7 миллион 900 минг сўм моддий зарар келтирилган. Маҳсулот етказиб бериш тўғрисидаги шартномалар пишиқ тузилмаганлиги, қолаверса, корхона раҳбариятининг масъулиятсизлиги натижасида унинг хорижий республикалардаги дебитор қарзлари 181 миллион 212 минг сўмга етган. Ваҳоланки, иқтисодий танглик шароитида корхона раҳбарияти «ойнаи жаҳон» орқали ўз маҳсулотларини бир кунда бир неча маротаба кўз-кўз қилиш мақсадида, миллионлаб сўм маблағни совурган. Бундай ҳолатлар юзасидан тергов ишлари олиб борилмоқда. Текширишлар давомида Самарқанд тери заводида талон-торож, раҳбарлар томонидан мансабни суиистеъмол қилиш ҳоллари очиб ташланди. Чой қадоқлаш фабрикасида ҳам бу хил жиноятлар содир этилгани, унинг аксарияти турли сабабларга кўра очилмай келинганлиги аниқланди. Бу ишнинг бошида турганлардан бир қисми судга берилиб, жазосини олди. Баъзиларининг устида эса тергов давом этаётир. Шу сабабли ҳозир тергов манфаатини кўзлаб бу хусусда батафсил тўхталиш имкони йўқ.

— Исмоил Турдимуродович, жиноятчилардан жабр кўрганлар ҳам баъзан терговма-тергов, судма-суд юраманми, деб нохуш воқеалар ҳақида ўз вақтида хабар беришмайди...

— Бу масала кўпдан бери бизни ўйлантиради ва ташвишга солади. Чунки жиноятда жабр кўрган ёки унга гувоҳ бўлган кишининг ўз вақтида берган хабари қонунбузарларнинг зудлик билан пайини қирқишга, янги жиноятларнинг олдини олишга кафолатдир. Уни яшириш ёки хабар бермасликнинг ўзи ҳам аслида жиноятчига кўмаклашиш деган гап.

Масалан, ҳозир биз С. А. исмли шахс устидан тергов ишларини олиб бораётирмиз. Бу одам кўп вақт давомида товламачилик билан шуғулланган. У маъмурий идора ходимларининг қалбаки гувоҳномасини чўнтагида олиб юриб, ҳар хил кишиларга дўқ-пўписа қилган. Тузоғига илинган одамларни шундай чўчитганки, улар ўзининг, оила аъзоларининг ҳаётидан хавфсираб, ички ишлар бўлимига, прокуратурага ҳам мурожаат этишмаган.

Илгари бир неча марта талончилик, фирибгарлик қилиб судланган В. Тян ҳамтовоқлари билан эр-хотин нафақахўрларнинг уйига бостириб киришади. Уларнинг келини ва набирасини ўлдирамиз, деб қўрқитиб, катта миқдордаги мол-мулкни ўмаришди. Улар миниб келаётган автомашина милиция ходимлари томонидан текширилганда «АКМ» маркали автомат қурол, 30 дона жанговар ўқ, қўлдан ясалган «Наган» типидаги тўппонча, бошқа қуроллар, 1 миллион сўмликдан кўпроқ қимматбаҳо буюмлар, тилла тақинчоқлар, кўп пуллар топилган. Улар бир неча кун аввал Самарқанд райони ҳудудида яшовчи кишининг уйига ҳам бостириб кириб, талончилик қилишган экан. Афсусланарлиси шундаки, ҳар иккала ҳолатда ҳам жабрдийдалар содир этилган жиноят ҳақида ҳеч кимга хабар бермаганлар. Агар милиция ходимларининг ҳушёрлиги туфайли ушланмаса, ким билсин улар яна қанча жиноятга қўл уришарди. Айтмоқчиманки, ҳуқуқ тартибот идораларига вақтида берилган хабар кўплаб қонунбузарликнинг олдини олиши мумкин.

Жиноятнинг биттаси ҳам кўп. Энг асосийси, бундай ҳолларнинг содир этилишига умуман йўл қўймасликдир. Фақат шундагина биз олдимизга қўйилган вазифани уддалаган бўламиз.

«Халқ сўзи» мухбири М. МУҚИМОВ суҳбатлашди.

Ойнаи жаҳонда кўринг

Душанба, 14. VI

● ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Бугунги хабарлар.
18.10 «Зебо, Зиёда ўйнар». Фильм-концерт.
18.35 Болалар учун. «Совға».
19.05 «Умрлар бўладики...». Академик Иброҳим Мўминов таваллудининг 85 йиллигига.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Куй ва соз соҳиби». Телефильм.
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 Дони Зокиров номидаги халқ чолғу оркестрининг концерти.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 «Шаҳар бедарвоза эмас».
22.20 Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан. Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм премьераси. 1-қисм.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.30 «Ассалому алайкум» (такрор).
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.30 «Лаҳза». Хабарлар.
20.45 «Билиб қўйган яхши».
21.05 «Йўл интизомни ёқтиради».
21.45 «Миришкорлар».
22.15 «Лаҳза». Хабарлар.

● «ОРБИТА IV»

5.45, 7.40, 14.20, 20.20 — Кўрсатувлар тартиби.
5.50 «Спорт-имконият».
6.20 «Ўз-ўзингга мадад бер».
6.55 «Якунлар».
7.45 «Рус олами».
8.25 «Инсон институти».
8.55 «Спорт ва цирк».
9.50 «Авиакосмик салон».
10.05 Шокир Н. Зиновьев билан учрашув.
11.15 «Эпкин ёзувлар ёки Сония билан Американи излаб саёҳат».
11.40 Режиссёр Г. Панфилов фильмлари. «Мавзу». Бадиий фильм.
13.15 «Шер, фил, кучук ва бошқалар...».
14.00 Янгиликлар.
14.25 «Пул ва сиёсат».
14.55 «Саёҳатчилар клуби».
15.45 «Улар мени эзгуликка ўргатишди...». Е. Весник.
16.35 «Гол». Футбол шарҳи.
17.10 «Уч, етти, туз». Телевизион ўйин.
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.25 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси таништирилади. 1-серия.
21.10 «Спорт уик-энди».
«Янги студия» таништиради:
21.30 «Вазият».
22.15 «Бомонд».
23.35 «Ассалому алайкум!».
00.10 «Монтаж». Танаффус пайтида (23.00) — Янгиликлар.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Ангара наслари хусусида эҳтирослар». Ҳужжатли фильм премьераси.
7.50 «Рябинушка». Урал рус халқ хорининг концерти.
8.35 Мульти-пульти.
9.05 «Пигмалион».
9.35 «Кузирхоним».
10.05 «Одимлар».
10.50 Мульти-пульти.
11.00 «Мансаб».
12.05 «Москвагача олис».
12.50 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
13.15 Кундузги сеанс. «Туғишгандан афзал». Бадиий фильм.
14.45 Гранд репортаж. «Чет элликларнинг Россиядаги саргузаштлари».
15.35 «Қутқариш хизмати 911».
16.30 «Элчи қабулхонаси».
*
17.00—19.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
19.05 Душанба куни детектив. «Лаки страйк» таништиради. «Кульминация». Бадиий фильм. «Криминал ҳодисалар» туркумидан.
20.00 «Ҳақиқат онлари». Андрей Караулов саволларига Г. Каспаров жавоб беради.
20.55 «Экспомарказ» таништиради.
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.30 Спорт кўрсатуви.
21.35 «Сатирикон» студияси. «Истеъдодлар мухлислари билан хайрлашадилар».
22.40 «Услуб».
23.10 «Икки киши учун қўшиқ». Я. Поплавская ва А. Тиханович.
23.35 «Мусиқий ифода».
00.10 «Формула-1». Канада Гран-приси. Монреалдан кўрсатилади.

Сешанба, 15. VI

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Оқ қоплоннинг зурриёти». Бадиий фильм. 1-серия.
8.35 Ўзбек тилини ўрганамиз.
9.05 Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм. 1-қисм.
10.10 «Ёшлик» студияси. «Фармон ва ижро».
10.35 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати. «Пахтакор» — «Политотдел» (Тошкент вилояти). 2-тайм.
18.50 Бугунги хабарлар.
19.00 «Кичкинтой» устахонаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Дунё воқеалари.
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 Мумтоз куйлардан концерт.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 «Ислоҳот ҳақида суҳбатлар».
21.40 Бевосита мулоқот. Республика ИИВ ДАН бошқармаси ходимлари билан учрашув.
22.30 Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан. Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм премьераси. 2-қисм.
23.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
19.20 Кинолавҳа.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Мусиқали меҳмонхона».
20.30 «Ишбилармонлар». «Болалар — бизнинг келажагимиз» туркумидаги кўрсатувнинг якуни.
21.05 Ҳужжатли фильмлар саҳифаларидан.
22.05 Эълонлар.
22.10 «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

4.55, 14.20, 17.20, 21.20 —Кўрсатувлар тартиби.
5.00 Янгиликлар.
5.35 Эрталабки гимнастика.
5.45 «Тонг».
8.00 Янгиликлар.
8.20 «Домисолька».
8.40 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
9.25 «Нима! Қаерда! Қачон!».
10.25 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
11.00 Янгиликлар.
11.20 «Ҳайвон ўргатувчилар». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
12.15 Мультфильм.
* * *
14.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
14.25 «Ишбилармон кишилар хабарномаси».
14.40 «Конверсия ва бозор».
15.10 «Ён дафтар».
15.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
15.40 «Қамоқхона қўрғонининг сири». Тюмендан кўрсатилади.
16.05 «Стартинэйджер».
16.50 «Технодром».
17.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
17.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали «Дилдан...». кўрсатувини таништиради. (Кишинёв).
17.55 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
18.40 Москва кинофестивали олдидан.
18.55 «Мавзу».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.25 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
20.55 В. Гафт ҳузурида меҳмонда.
21.25 Катталар учун мультфильм.
21.40 «Вивальди уйи». В. Молчанов кўрсатуви. Танаффус пайтида (23.00) — Янгиликлар.
00.15 «Пацифида одами». Кўп серияли телевизион илмий-оммабоп фильм. 7-серия.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Ишбилармон кишилар даври».
7.55 «Бола тилидан».
8.25 «Ҳақиқат онлари».
9.20 «Услуб».
9.50 «К-2» таништиради. «Бизникиларни билиб қўй!».
10.50 «Параллеллар».
11.05 Хонаки экран. «Яна бир сир». Бадиий фильм. «Фредерик Форсайт таништиради» телесериалидан (Овросиё ТВ).
12.45 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
13.10 Кундузги сеанс. «Алвасти». Бадиий фильм.
14.20 «Телематн».
14.25 Трансросэфир. «Европа — Осиё».
15.10 «Бизнес: янги номлар».
15.25 «Телебиржа».
15.55 Янгиликлар.
16.10 «Рост» студияси. «Яшил мактаб».
16.40 «Жаноблар-ўртоқлар».
*
17.00—19.50
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
19.50 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 179-серия.
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.30 Спорт кўрсатуви.
21.35 Санкт-Петербург балети. Николай Боярчиков.
22.20 Осойишта уй. «Канн-93».
23.35 «Неоновий мальчик» гуруҳи «Қисқаси» кўрсатувида.
00.05 «Берилган мавзуга оид спектакль».

Чоршанба, 16. VI

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Оқ қоплоннинг зурриёти». Бадиий фильм. 2-серия.
8.35 Турк тили.
9.05 Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм. 2-қисм.
10.10 «Ёшлик» студияси. «Бўёқларда акс этар ҳаёт».
10.50 «Болалар» меҳмонхонаси».
11.20 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
* * *
16.55 Кўрсатувлар тартиби.
17.00 Футбол бўйича Ўзбекистон чемпионати. Марказий ҳарбий спорт клуби (Тошкент) — «Сўғдиёна» (Жиззах). Танаффус пайтида —Бугунги хабарлар.
18.50 «Тадбиркор».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Наққош». Телефильм.
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 «Мустақиллик ва мафкура». Давра суҳбати.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 Республика газеталарининг шарҳи.
21.40 «Мулоҳаза». Ўзбек эстрада санъати.
22.35 Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан. Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм премьераси. 3-қисм.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.30 «Фан ҳақида суҳбатлар».
19.05 «Спринт».
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Тарих ва замонавийлик».
20.30 «Бизнинг суҳбат».
20.50 «Театр оламида».

● «ОРБИТА IV»

4.55, 14.20, 17.20, 20.20, 23.35— Кўрсатувлар тартиби.
5.00 Янгиликлар.
5.35 Эрталабки гимнастика.
5.45 «Тонг».
8.00 Янгиликлар.
8.20 «Тингланг, томоша қилинг...».
8.40 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
9.25 «Меценат». Ю. Волков.
9.55 Мультфильм.
10.20 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
10.50 «Матбуот-экспресс».
11.00 Янгиликлар.
11.20 «Ҳайвон ўргатувчилар». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 3 ва 4-сериялар.
* * *
14.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
14.25 «Телемикст».
15.10 «Ён дафтар».
15.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
15.40 «Мусиқий башорат». Кўп серияли телефильм премьераси. 2-серия.
16.10 «Нептун ҳузурида меҳмонда». Телефильм премьераси (Владивосток).
16.20 «Клуб 700».
16.50 «Технодром».
17.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
17.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали «Ишонч ёрлиғи» кўрсатувини таништиради.
17.50 «Мулкдор алифбоси».
18.05 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
18.50 «Миниатюра».
19.00 «Икки версия».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.25 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
20.55 «Останкино-93» хит-паради.
22.10 «Матбуот-экспресс».
22.20 «Мода сеҳри».
23.00 Янгиликлар.
23.40 «L—клуб».
00.25 «Пацифида одами». Кўп серияли телевизион илмий оммабоп фильм.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Ишбилармон кишилар даври».
7.55 Тонгги концерт.
8.10 «Сиёсат майдонида».
9.05 Христианлар учун кўрсатув.
9.35 Санкт-Петербург балети. Николай Боярчиков.
10.20 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 179-серия.
11.10 Ишдан бўш пайтингизда. «Хонаки клуб».
11.25 «Ариадна ипи». Мусиқий кўрсатув.
12.05 «Россияда бизнес».
12.30 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
12.55 «Кечки салон» саҳифаларида.
14.25 «Телематн».
14.30 Трансросэфир. «Узоқ Шарқ».
15.15 Янгиликлар.
15.30 «Рост» студияси. «Юта Саратовда».
16.00 «Агар сиз...».
16.30 «Экспомарказ» таништиради.
16.35 «Катта жанжал».
16.50 Спорт кўрсатуви.
*
17.00—18.55
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
18.55 Парламент соати.
19.55 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 180-серия.
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.30 «Кириш ҳовли томондан».
22.30 «Ксюша ҳузурида».
23.00 «Осойишталик № 9».
24.00 Баскетбол шарҳи.
00.30 Ака-ука Знаменскийлар мемориали.

Пайшанба, 17. VI

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Шаҳар чеккасида». Бадиий фильм.
8.50 Араб тили.
9.20 Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм. 3-қисм.
10.25 «Умид учқунлари».
10.55 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Бугунги хабарлар.
18.10 Созанда ва бастакор Турсунбой Жўраев.
18.40 «Қишлоқ ҳаёти». Қашқадарё вилоятидан кўрсатув.
19.10 «Мусиқали дақиқалар».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Чотқол манзаралари» Телефильм.
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 «Ўзбек халқининг содиқ қизи». Хадича Сулаймонова таваллудининг 80 йиллигига.
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 «Ислоҳот ҳақида суҳбатлар».
21.40 Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан. Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм премьераси. 4-қисм.
22.45 «Мусиқий учрашувлар». Самарқанд вилояти.
00.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.30 Болалар учун. «Табассум».
19.00 «Чонга қуши ҳақида». Телефильм.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Билим сарчашмалари».
20.30 «Бу оқшомда».
21.40 «Матбуот саҳифаларида».
21.50 Эълонлар.
21.55 «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

4.55, 14.20, 17.50, 23.35 —Кўрсатувлар тартиби.
5.00 Янгиликлар.
5.35 Эрталабки гимнастика.
5.45 «Тонг».
8.00 Янгиликлар.
8.20 Мультфильм.
8.30 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
9.15 «Пацифида одами». Кўп серияли телевизион илмий-оммабоп фильм. 7-серия.
10.20 «Севги алифбоси». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
10.50 «Матбуот-экспресс».
11.00 Янгиликлар.
11.20 «Ҳайвон ўргатувчилар». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 5, 6, 7-сериялар.
12.40 Мультфильм.
* * *
14.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
14.25 «Телемикст».
15.10 «Ён дафтар».
15.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
15.40 «Қизлар ўртасидаги сир».
16.00 «Джем».
16.30 «Қандай қилиб муваффақиятга эришиш мумкин!».
16.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар». Танаффус пайтида (17.00) — Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.00 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
18.45 «Кинопанорама».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.20 Ёдда қолган фильмлар. «Менга ишонинг, одамлар». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
22.20 «Матбуот-экспресс».
22.30 «Овозли йўлка».
23.00 Янгиликлар.
23.40 Москва триатлони.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Ишбилармон кишилар даври».
7.55 «Бизнес ва сиёсат».
8.50 «Кузирхоним».
9.20 «Кириш ҳовли томондан».
10.15 «Бола тилидан».
10.45 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 180-серия.
11.35 «Ишдан бўш пайтингизда».
11.50 «Аҳволлар қандай, Уфа?».
12.35 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
13.00 Кундузги сеанс. «Шақол»ни ўлдириш». Бадиий фильм.
14.15 «Американинг ёввойи табиати». Кўп серияли телефильм премьераси.
14.45 Трансросэфир. «Урал варианти».
15.30 «Параллеллар».
15.45 «Танаффус».
15.55 «Терминал».
16.25 Янгиликлар.
16.40 «М-трест».
*
17.00—19.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
19.05 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 181-серия.
20.10 «Россияни қандай қилиб эпақага келтириш мумкин?» Конституция лойиҳасининг муҳокамаси.
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.25 Спорт кўрсатуви.
21.30 «Москвадан гапирамиз».
22.10 Криминал хабарлар экрани.
22.40 «Хроно». Авто ва мотоспорт оламида.
23.10 «Авангарддан бизнинг давргача».

Жума, 18. VI

● ЎзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Томоша». Фильм-концерт.
8.00 Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм. 4-қисм.
9.05 Болалар учун. «Илҳом чашмалари».
9.45 «Қирқ ҳунар ҳам оз».
10.15 «Ҳовлимиздаги стадион».
10.35 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Бугунги хабарлар.
18.10 «Сўх дарёси бўйлаб». Телефильм.
18.25 «Ёшлик» студияси. «Қизлар давраси».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Дунё воқеалари».
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг 50 йиллиги олдидан. «Фан уфқлари».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 «Инсон ва замин». Қашқадарё вилоятига бағишланади.
22.40 Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан. Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм премьераси. 5-қисм.
00.05 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

17.00 АШГАБАТ КЎРСАТАДИ.

● «ОРБИТА IV»

4.55, 14.20, 20.20 — Кўрсатувлар тартиби.
5.00 Янгиликлар.
5.35 Эрталабки гимнастика.
5.45 «Тонг».
8.00 Янгиликлар.
8.20 Эртак ҳузурида меҳмонда. «Кўҳна эртак». Бадиий фильм.
10.00 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
10.50 «Матбуот-экспресс».
11.00 Янгиликлар.
11.20 «Пацифида одами». Кўп серияли телевизион илмий-оммабоп фильм. 8-серия.
Театр шинавандалари, Сизлар учун!
12.20 Н. Саймон. «Ялангоёқ хиёбон бўйлаб». А. С. Пушкин номли Курск драма театрининг фильм-спектакли.
*
14.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
14.25 «Бридж».
14.50 «Бизнес-класс».
15.05 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
15.30 Епископ Василий (Родзянко) билан суҳбатлар. 3-кўрсатув.
15.45 «Русча стиль». Екатеринбургдан кўрсатилади.
16.05 В. Фтоменко куйлайди.
16.20 «440 герц».
17.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
17.20 Давлатлараро «Останкино» телеканали «Украина ва ташқи дунё» кўрсатувини таништиради.
17.45 «Инсон ва қонун».
18.15 «Вагон-03».
18.45 «Мўъжизалар майдони».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.25 «Ҳафтанинг машҳур кишиси».
20.40 «Детективлар клуби»да. «Руҳ— ташриф буюрувчи». Телевизион бадиий фильм премьераси. «Линда» телесериалидан (Венгрия телевидениеси).
21.35 «Матбуот-экспресс».
«ВИД» таништиради:
21.50 «Сиёсий бюро».
22.20 «Музобоз».
23.40 «Авто-шоу».
24.00 «Мен деярли машҳурман». Танаффус пайтида (23.00) — Янгиликлар.
*
01.00 «Юлдузлар намойиши». Москва халқаро кинофестивалини қайта тиклаш жамғармаси тунги хайрия зиёфати.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Ишбилармон кишилар даври».
7.55 «Россияни қандай қилиб эпақага келтириш мумкин?». Конституция лойиҳасининг муҳокамаси.
8.40 «Сиз яратган боғ».
9.10 Янги иллюзион. «Тумор».
9.50 «Ҳайвонот оламида».
10.50 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 181-серия.
11.40 Ишдан бўш пайтингизда «ТВ-ателье».
11.55 Театр сафари. «Бу беқарор Дзекун...». Саратов драма театрининг Москва гастроллари.
12.40 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
13.05 «Ижица».
13.35 «Пилигрим». Россия саёҳатлар бюроси.
14.20 Янгиликлар.
14.35 «Рост» студияси. «Телеимконият».
15.05 Жума кунлари Дисней. «Паришонхотир профессор». Бадиий фильм. 2-серия.
15.55 «Телебиржа».
16.25 «Телематн».
16.30 Трансросэфир. «Саратов мозаикаси».
*
17.00—19.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
19.05 «Лада-гол-93». Хайрия спорт турнири.
19.20 Телеэкранда — премьера. «Бироз қуёш нури». «Фредерик Форсайт таништиради» телесериалидан бадиий фильм (Овросиё ТВ).
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.30 «К-2» таништиради. «Халқ франки».
22.20 «Шаҳарча». Дам олиш кўрсатуви.
22.50 «Олтин Остап» Москвада.
23.35 «Қандай қилиб пул ишлаш мумкин?».
00.20 «Юлдузли ёмғир».
01.20 «45». Публицистик кўрсатув.

Шанба, 19. VI

● ЎзТВ I

7.00 «Ассалому алайкум».
*
8.00 «Малласоч малика». Бадиий фильм.
9.20 Чўлпон. «Кеча ва кундуз». Видеофильм. 5-қисм.
10.45 «Алифбо сабоқлари».
11.15 «Цирк! Цирк! Цирк!».
12.05 «Бўстонлиқнинг зиё масканлари».
12.40 «Чорвадор».
13.10 «Фотон» ишлаб чиқариш бирлашмаси халқ рақс ансамблининг концерти.
14.00 «Қувноқ стартлар».
14.40 «Иқтисодий ислоҳот— давр талаби».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим».
18.45 «Талабалик йилларим».
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 Республика газеталарининг шарҳи.
20.00 «Чор Бакр». Телефильм.
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.25 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
21.00 «Туркистон» ахбороти.
21.30 Мулоҳаза. «Кеча ва кундуз» видеофильмини кўриб...».
22.00 Ўзбек Давлат филармонияси «Зарафшон» ашула ва рақс фольклор ансамблининг концерти.
23.00 «Оталар сўзи—ақлнинг кўзи».
00.15 «Тунги ёғду». Дам олиш кинопрограммаси.

● ЎзТВ II

17.00 АШГАБАТ КЎРСАТАДИ

● «ОРБИТА IV»

5.45, 14.20, 20.20, 23.35 —Кўрсатувлар тартиби.
5.50 Эрталабки гимнастика.
6.00 «Матбуот-экспресс».
6.10 «Ишбилармон кишининг шанба тонги».
6.55 Янгиликлар.
7.30 «Спорт-имконият».
8.00 «Марафон-15» таништиради...
8.25 «Бумеранг».
8.55 Шанба кунги дастхат.
9.25 Тиббиёт ҳамма учун.
10.05 «Бу кучли ожиза». Телефильм премьераси. Бизнесмен Е. Вольдемарова ҳақида («Экран»).
10.35 «Профи-шоу».
11.25 «Ҳокимият сиймоси».
11.40 Режиссёр Г. Панфилов фильмлари. «Менга сўз беринг». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
14.00 Янгиликлар.
14.30 «Шаҳзода ва Сув париси». Кўп серияли мультфильм премьераси.
14.55 «Марказий экспресс». Европа тележурнали.
15.25 «Ультра-си». Спорт кўрсатуви.
16.05 «Қизил квадрат».
16.45 «Ҳайвонот оламида».
17.25 «Оба-на-Угол-шоу».
17.55 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Устамасига — жазман». Телевизион бадиий фильм премьераси.
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгиликлар.
20.25 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Аланганинг хайрлашув қўшиғи». Телевизион бадиий фильм премьераси. «Майк Хаммер» телесериалидан. 11-фильм.
21.20 «Большой театр. Кунлар ва оқшомлар».
22.20 «Матбуот-экспресс».
22.30 «Резонанс» студияси таништиради.
23.00 Янгиликлар.
«Сно-видение» тунги канали:
23.40 «Овозалар».
23.55 «Спорт».
00.10 Ойнинг энг яхши мусиқий ўн куни.
00.40 «Оппоқ олов». Бадиий фильм (АҚШ).

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 «Оламга ўз нигоҳи билан қараш».
7.50 Парламент соати.
8.50 «730-формула».
9.20 «Рост» студияси. «Бизнинг «Аралаш».
9.50 «Ҳали англанмаган коинот».
*
10.20—14.05
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ
10.20 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
10.30 «Рангинкамон» (тожик тилида).
11.15 «Безнен мирас» (татар тилида).
12.00 «Таниш номлар».
12.35 «Қардошлик тароналари».
13.10 «Чисен» (корейс тилида).
13.55 «Бу турфа олам».
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
14.05 Кинокўзгу. «Солдат билан ёнма-ён».
15.40 «Тарих. Ватан. Одамлар».
16.30 «Бола тилидан».
*
17.00—19.10
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
19.10 Ванесса Рейдгрейв. «Даврга ҳамоҳанг».
19.25 «Банкка». Бадиий фильм.
*
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
21.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
21.30 Спорт кўрсатуви.
21.35 «Мутлақо махфий».
22.30 Гранд репортаж. «Чет элликларнинг Россиядаги саргузаштлари».
23.20 «К-2» таништиради: «Америка юлдузлари».
23.50 «Фильмлар премьераси».
00.05 Тунги сеанс. «Муқаддима». Бадиий фильм.

Якшанба, 20. VI

● ЎзТВ I

7.00 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси бадиий жамоалари ижросида концерт.
*
8.00 «Туркистон» ахбороти.
8.30 «Маҳобҳорат». Кўп қисмли телевизион бадиий видеофильм (Ҳиндистон). 20—21-сериялар.
10.00 «Оналар мактаби».
10.30 «Ёшлик» студияси. «Талабалар саҳнасида».
11.25 Инглиз тили.
11.55 Болалар учун. «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
12.25 «Умидбахш ёғдулар». Кинокўрсатув.
13.10 «Ғалаба баҳори» (такрор.).
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Оқ бўталоқ», «Жасур йигитчалар». Мультфильмлар.
18.30 Ўсмирлар учун. «Ўйла! Изла! Топ!».
19.30 «Ҳафтанома» (рус тилида).
20.00 «Ойнаи жаҳонда».
20.15 Тиббиёт ходимлари кунига. «Сиҳат-саломатлик».
21.00 «Ҳафтанома».
21.40 «Мусиқа жавони».
22.30 «Махсус эътибордаги зонада». Бадиий фильм.
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

7.00—12.00
* * *
17.00—23.00
АШГАБАТ КЎРСАТАДИ

● «ОРБИТА IV»

5.50, 14.15, 21.45, 23.10 —Кўрсатувлар тартиби.
5.55 «Руҳни чиниқтириш».
6.55 Янгиликлар.
7.30 Эрталабки гимнастика.
7.40 «Авто-шоу».
7.55 «Технодром».
8.05 «Марказ».
8.35 «Эрта саҳарлаб». «Денвер— динозаврларнинг энг сўнггиси». Кўп серияли мультфильм премьераси.
9.05 «Ҳамма уйдалигида».
9.35 «Спортлото» тиражи.
9.50 «Тонг юлдузи».
10.40 «Ҳарбий ревю».
11.10 «Қора кўркам от саргузаштлари». Болалар учун кўп серияли телефильм премьераси.
11.30 Давлатлараро «Мир» телерадиокомпанияси таништирилади.
12.10 «Марафон-15».
«КТВ-І» ҳамда «Франс интернасиональ» канали таништиради:
13.00 «Пиф ва Геркулес». Кўп серияли мультфильм премьераси.
13.10 «Кусто командасининг сувости одиссеяси». Кўп серияли ҳужжатли фильм премьераси.
*
14.00 Янгиликлар.
14.20 Мультфильм.
14.35 «Саёҳатчилар клуби».
15.25 «Ҳунарли хор бўлмайди».
15.30 Мультфильмлар премьераси: «Каспер ва унинг дўстлари» (Англия), «Ҳақиқий ажина овловчилар» (АҚШ).
16.20 Эфирда бевосита мулоқот.
17.00 «Панорама». Ҳафталик халқаро кўрсатув.
17.45 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.00 «Нима! Қаерда! Қачон!».
19.00 «КВН-93». МДҲ ва Берлин терма командалари ўртасида халқаро ўртоқлик учрашуви.
20.55 Эълонлар.
*
21.00 «Якунлар».
21.50 «Эндиликда». Диний кўрсатув.
22.50 «Юлия Вревская ҳақида хотиралар». Илмий-оммабоп фильм.
23.00 Янгиликлар.
23.15 «Хоккей-хит-шоу».

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.25 Кипрас Мажейка. «Кичик Европа»дан репортажлар.
7.55 «Рост» студияси. «Бефойда сабоқлар».
8.25 «Гап-гаштакларни қўмсаб».
8.50 «03» кўрсатуви.
9.20 «Ати-бати...».
9.50 Камера ўтмишни тадқиқ этади. «Кеч кузнинг ўша кунлари...». Ҳужжатли фильм премьераси.
10.35 «Ксюша ҳузурида».
11.05 Телеэкранда — премьера. «Мементо мори». Бадиий фильм.
12.25 Бир санъаткор театри. Н. И. Аргунов.
12.45 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
*
13.05—17.20
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ
13.05 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
13.20 «Маслакдошлар».
13.50 «Умид» (уйғур тилида).
14.25 «Кашфиётлар оламида».
15.10 «Понистон иноси».
15.55 «Скрипка нималар ҳақида куйлайди?».
16.15 «Бурч» кўрсатуви.
17.00 «Бу турфа олам».
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
17.20 Диснейнинг сеҳрли олами. «Қора плащ», «Винни Пухнинг янги саргузаштлари».
18.10 «Ҳар бир кун байрам».
18.20 Си-Би-Эс кинотеатри. «Доджга қайтиш». Бадиий фильм. «Порох ҳиди» сериалидан.
20.05 «Маъқуллаймиз». Ёзувчи М. Мишин бенефиси.
*
21.00—23.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
23.00 «Фольклор».
23.30 «А» программаси.

«Тараққий» газетаси ташкил топган сана ўзбек миллий матбуоти куни деб эълон қилинса...

(Давоми. Боши 1-бетда).

жид, мадрасаларимизнинг 3—4 тийин вақфларидан айрилғонлиқларимиз етмаса, бутун дунёға ҳақорат қилдуруб миссионерский газеталарда босдуруб нашр қилурлар эди».

Таҳририят мустамлакачиларнинг халқлар, элларни эрк, истиқлол, миллий-озодлик курашидан чалғитиш, уларга мутелик руҳини сингдириш учун атайлаб миллатлар, элатлар орасига этник жиҳатдан низо солиш, уларни гиж-гижлашдек ўта разил ва маккорона сиёсат юргизаётганини очиб ташлашга журъат эта олган. «Ҳамма халқ ҳуррият учун курашиб жабр ва зулмлардан холос бўлдиқ деб турғонида қозонликларнинг яҳудийларни талаб, Боку, Тифлис мусулмонларининг арманиларни ўлтуруб, Туркистон мусулмонлари калисо ёнида пристуф ва ҳокимларға қўл қовшуруб, абдо-обрўйсиз бўлуб, юзларина қора суртилгандек бўлди», деб ёзади газета макрга учган халқлар тўғрисида.

«Тараққий» газетаси чор маъмурларининг қиёфасини кўрсатиш орқали Россиядаги давлат тузумининг ярамаслигини очиб ташлайди. Чунончи, газетанинг 1906 йил 9 август сонидаги «Маъмурлар» сарлавҳали мақолада ҳар бир мамлакат ҳаётида маъмурларнинг тутган ўрни ва асосий вазифаси ҳақида фикр юритилган. Русиядаги маъмурларни назарда тутган ҳолда ёзаркан, газета фуқаролар учун, уларнинг яхши яшашлари учун хизмат қилиш ўрнига оддий халқни эзиш, мол-мулкини ўзлаштириш йўлига ўтдилар, - дейди. «Жами ахлоқи фосидани булар нашр этдилар. Дунёни фасодига булар сабаб ва боис бўлдилар... бир миллатни иккинчи миллатға калтак қилуб қон тўкмак ҳунарини асар этмак буларнинг ихтироъ қилғон ҳунарларидур. Зулм қилмоқ, фуқаронинг ҳуқуқини таламоқ, илмға сад тортмоқ, мухталиф миллатлар орасиға адоват солмоқ каби асбоби маданият бўлғон ҳунарларға ҳам маҳорат касб этдилар».

Бу тавсиф чор Россияси амалдорларининг чинакам қиёфасини очиб ташлайди. Мақолада маъмурларнинг қиёфасига сўнгги чизиқ тортилади: «Буларни(нг) қилғон ишларини мулоҳазаға олинса, аларни виждонсизлик, инсониятсизлиқ ила ҳукм қилмоқға, аларға бўйроқрат (фоидаи шахсияси учун умумни хароб эта турғон зотлар) номини бермоқға мажбур этадур».

«Тараққий» газетаси XIX аср рус чоризмининг халқларга етказган жабр-зулмига умумий баҳо беракан, шундай ёзади; «На қадар одамларни совуқ қор устиға ётқузулуб, орқалариға калтак урулди. На қадар гуноҳсиз хотунларнинг бошлари қуршов ила сиқилди. Бойларға озгина, фуқароға таҳлилдан хориж солиқлар тайин қилинди. Сан рус, сан қозоқ, сан сарт, сан яҳудий деб миллатлар орасини айириб, оралариға адоват солмоқға ижтиҳод этилди. Ҳар бирисиға бошқа-бошқа муомала қилинди» (1906 йил 12 август сони).

«Тараққий» чоризмга қарши ҳар қандай ҳаракатни қизғин қувватлаганди. Унинг 7 ва 9-сонларида Туркистон большевикларининг намояндаси В. Морозовнинг мақоласи ҳам босилганди. Аммо «Тараққий» большевиклар мафкурасидан кўра кенгроқ ва бойроқ маслакни илгари сурди. Булар унинг ёзишича, қуйидагилар: «муқтазий ҳол ва замондир», яъни замонасининг ва муайян ҳолатнинг зарурий, талаб этилганларини ёзишдир. Буни газета шундай изоҳлайди: «Газетамиз: «Тараққий» номинда ўлуб, бора-бора жисми ҳам исмиға мувофиқ ўлуб миллатимизни «кейин» қолмоғиға жаҳолати ва ғафлати олийда ўлуб бошқа миллатлардан кам даражада қолмоғиға асло рози эмасдирмиз.

Бақадари имкон миллати исломни олий даражада ўлмоғиға ва миллати исломдаги тижорат, касб-корнинг ортмоғиға йўл излаб ижтиҳод қилур. Жаҳолат ҳар миллатни кейин қолдириб атрофиға қоронғулиқ келтирмоғи ҳар кимга маълумдир. Биноан алайҳа газетамизнинг нажотимизға, диниё ва охиратда масъуд ўлмоқимизға ёлғуз илм бобидур демак энг биринчи вазифасидир. Алҳамдулилло сам алҳамдулилла аҳоли вилоятимизнинг бу қунларда уйқуларидин уйғонуб, ёмоқға ғизо, ичарға сув излагандек ҳар тарафдан оҳиста-оҳиста келган овозларға қулоқ солуб турувлари: ораларидан бир одамнинг «замонамиз фойда ва истифода замонидир; миллат манфаатина хизмат этмак замон бу замон, торткан меҳнат, кўрган заҳматларидан қутулатурғон замон бу замон. Дин ва дунёмиз учун ғайрат қилуб ибрат оладурғон замон — бу замон. Ҳар ким ўз ҳиссасин олуб турғон муддатда оғиз очуб қоладурғон замон эмас», деб берган овозларимизни эшитгудек кўринурлар».

Мазкур парчада газетанинг асл маслаги ифода қилинган. Унда таъкидланганидек, «Тараққий» бутун ўзбек миллатининг жаҳолатдан қутулиши, тараққий топиши, миллий онгининг ўсиши, эрки ва истиқлоли учун курашди. Бу маслак кейинроқ жадидлар ғояси, ҳаракат эса жадидчилик деб аталди.

«Тараққий»нинг 1- ва 2-сонларида Мунаввар Қорининг «Бизни(нг) жаҳолат — жаҳли мураккаб» сарлавҳали мақоласи эълон қилинди. Унда илм олиш билан бирга, Европа мамлакатларида бўлганидек, дунёвий фанларни ҳам эгаллашга миллат фарзандлари даъват этилди. «Дунёға нима учун келганин билмай, илм ва маорифға асло рағбат қилмай, жонидин ширин болаларини кўча-бакўча кездуруб, — деб ёзади Мунаввар Қори, — бечора маъсумни азиз умрини жаҳолат оташина ёндурғувчи беҳамият ва бедиёнат оталар ҳам орамизда оз эмасдур».

Мунаввар Қори мазкур мақоласида асрлар давомида ҳукм суриб келган мактаб ва мадрасалардаги ўқитиш тизимини ислоҳ этишни қатъий илгари суради. Бу ўша пайтда катта жасорат саналарди. У миллат ичида ҳукм сураётган жаҳолат туфайли, «азиз болаларимиз руслар ва яҳудийлар эшигида мардикор ва хизматкор бўлмоқда, арслондек йигитларимиз бутун миллатни эсдан чиқариб, истеъдод ва ғайратларини чойхона ва фивахоналарда сарф этмакдадурлар», деб куйиниб ёзди. Мадрасаларда ҳали асл мазмуни ва маъносини тушунишдан йироқ болаларга Фузулий, Навоий, Хўжа Ҳофиз ва Бедилнинг муҳаббат ҳақидаги шеърлари ўқитилади. Балоғатга етмаган болалар улардаги орифона маънони уқмаган, ҳатто уларни ўқиётган домласи ҳам тушунмаган ҳолда «жоҳил домлаларни таълими фалонни қоши қаро, кўзи қаро, юзи оқ, сўзи ширин, деб болаларни фасод ахлоқиға биринчи сабаб ўладурғон» асарларга айланмоқда. Буларнинг ўрнига, деб ёзади Мунаввар Қори, илми ҳисоб, жуғрофия, таворих, ҳусусан тарихи ислом каби дунёвий ҳам диний илмларни ўқитиш фойдали. Ўша давр учун муҳим бўлган бундай ғоялар «Тараққий» саҳифаларидан изчил ўрин олиб борди. Маҳмудхўжа Беҳбудий қаламига мансуб «Таъмини истиқлол», «Хосияти илм» сарлавҳали мақолалар ,газетада чоп этилган шеърий асарлар шундан далолат беради.

Кўрамизки, «Тараққий» газетаси халқимизни дунёдаги илғор халқлар сафига чиқиши учун жон куйдирган. У ўз ғояларини муҳаррирнинг усталиги туфайли гоҳо очиқ, гоҳо сатрлар орасида, гоҳо «Русия газеталари хабар беради» каби ҳимоя ибораларига таянган ҳолда тарғиб қилди. Аммо маккор чор цензураси, айғоқчиларига чап бериш қийин эди. Ва шу боис «Тараққий»нинг 20-сони мусодара этилиб, таҳририят ёпилади.

Ўз ижтимоий фаолиятини «Тараққий» газетаси бунёд бўлган даврда бошлаган ва бу газетанинг садоқатли мухлиси бўлган атоқли ўзбек маърифатпарвари Абдулла Авлоний «Тараққий» газетасининг ўзбек миллий матбуоти тарихидаги ўрни ва аҳамияти ҳақида ушбу сатрларни ёзиб қолдирган: «Бу газета элнинг севиб ўқийтурган бир газетаси бўла олди. Бу газета ўша замон мусулмон газеталари ичида энг сўли бўлиб, ҳукуматга ва унинг маъмуриятига қарши ўт очди. Бу газета ерли ёш ёзувчиларга саҳифасидан кенг ўрин берди».

Тоҳир ПИДАЕВ,
ТошДУ журналистика тарихи кафедраси мудири.

Бойбута ДЎСТҚОРАЕВ,
матбуот назарияси ва амалиёти кафедраси мудири.

• Спорт • • Спорт • • Спорт • • Спорт •

КУРАШ АВЖИГА ЧИҚДИ

ЎТГАН йилгига қараганда, бу йилги мавсум қизиқарли ўтяпти. Бир пайтлар иттифоқ биринчилигида Украина ва Москва жамоаларининг рақобатига ҳавас билан қарардик. Ҳанузгача юртдошларимиз орасида «Спартак» (М) ва «Динамо» (К) жамоаларининг ашаддий мухлислари бор. Бордию, «Спартак» ва «Динамо» яна учрашиб қолгудек бўлса бу мухлисларнинг ўртасига туша кўрманг.

Шоядки, Ўзбекистон миллий биринчилигининг ҳам бугун шундай мухлислари бор. Бунинг асосий сабабчиси Фарғона, аниқроғи водий футболидир.

Албатта, рақобат йўқ жойда ривожланиш ҳам бўлмайди. Водий футболи айни вақтда Ўзбекистон чемпионатида иккинчи Украина вазифасини ўтамоқдаки, бу биринчилик ўйинларининг кескин кураш остида, қизиқарли ўтишини таъминламоқда. Буни шу кунгача бўлган турнир жадвалидаги вазият ва кечаги тур учрашувлари ҳам исботлаб турибди.

Турнир пешқадами Тошкентнинг «Пахтакор» жамоаси Бухорода «Нурафшон»нинг меҳмони бўлди. Учрашув кескин кураш остида ўтди, бироқ ўйинда ҳисоб очилмади. «Нефтчи» эса имкониятни қўлдан бой бермади. У Чирчиқда меҳмон бўлиб мезбонларни 2:1 ҳисобида мағлуб этди ва «Пахтакор»га тенглашди.

Водий футболининг ёрқин намунаси бўлган Наманганнинг «Навбаҳор» жамоаси эса ўз майдонида «Шифокор»ни 5:0 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Шундай қилиб уч кучли жамоа турнир жадвалида ажралиб, олдинга чиқди. Албатта, булар сафига Жиззахнинг «Сўғдиёна» жамоасини ҳам қўшиш мумкин. Жиззахликлар Самарқандда «Динамо»дан устун (0:1) келишди.

Қолган учрашувларда қуйидаги натижалар қайд қилинди:

«Трактор» — «Наврўз» — 0:0, «Орол» — «Политотел» — 1:1, «Янгиер» — МҲСК — 0:0, «Темирйўлчи» — «Кошонсой» — 3:1.

ЧЕМПИОНАТ ҲИСОБИ

УШБУ ТУРДА дарвозалар бор-йўғи 15 марта ишғол қилинди. Бу мавсумдаги энг паст кўрсаткичдир. Мавсумдаги 104 учрашувда дарвозаларга 275 марта тўп киритилди. Шундан 189 тасини мезбонлар, 86 гол меҳмонлар ҳисобида. 62 учрашувда мезбонлар ғалаба қилган бўлса, 19 учрашувда меҳмонларнинг қўли баланд келди. 23 ўйинда дуранг натижа қайд этилди. «Политотдел» ушбу турда мавсумдаги биринчи дурангга эришди. «Динамо» эса бирор марта ҳам мезбонлар дарвозасига тўп киритолгани йўқ.

Тўпурарлар баҳсида «Пахтакор» жамоаси ҳужумчиси Шуҳрат Мақсудов олдинда (10 тўп) боряпти.

«Нефтчи», «Пахтакор», «Наврўз», «Нурафшон», «Навбаҳор», «Темирйўлчи», «Янгиер» жамоалари ўз майдонида ҳали мағлубият нималигини билмаётган бўлса, «Наврўз», «Трактор», «Темирйўлчи» ва «Динамо» сафарда бирор марта ҳам ғалаба қозонганича йўқ. «Шифокор» эса сафардаги 7 учрашувнинг барчасида мағлубиятга учради. Тўплар нисбати ҳам ўзига хос — 3:33. Шунингдек «Шифокор» мавсумда дуранг ўйнамаган ягона жамоадир.

Пешқадамлар ўз майдонларида барча рақибларини мағлуб этиб, меҳмонда ҳам бир хил очко тўплашди. Тўплар нисбати ҳам бугунги кунда бир хил — 30:10.

ЖИМ КУРЪЕНИНГ МИЛЛИАРДЛАРИ

КЕЙИНГИ йилларда спорт турлари ичида теннисининг халқаро майдондаги рейтингги кескин ошди. Оммавийлиги жиҳатдан ҳам теннис дунёда баскетбол, хоккей, бокс каби спорт турларини ортта қолдириб, футболдан кейин иккинчи ўринга кўтарилди. Буни Францияда ўтказилган «Ролан Гаррос» турнири ҳам исботлади.

Бу мусобақа сўнггида 3.880 очко жамғарма америкалик теннисчи Пит Сампрас профессионал теннисчилар ўртасида ҳамон кучли ҳисобланмоқда. Унинг юртдоши Жим Курье эса 3.585 очко тўплади. Швед Стефан Эдберг (3.061) ва немис Борис Беккер (2.577) кейинги ўринларни эгаллашди.

Испан теннисчиси Серхи Бругера ва украин Андрей Медведевларнинг «Ролан Гаррос» турнирида муваффақиятли қатнашуви теннис оламида кутилмаган ҳодиса бўлди дейиш мумкин.

Бу йилги мусобақалар якунига кўра профессионал теннисчилар орасида энг омадлиси, албатта, Жим Курьедир. У шу йилнинг ўзида 1.213.214 доллар, бизнинг пулда эса тахминан 1 миллиард 213 миллион, 214 минг сўм ишлади. Бу борада иккинчи ўринда испан теннисчиси С. Бругера бормоқда. Унинг бу йил теннис орқали топган пули 1 миллиард, 140 миллион, 909 минг сўмни ташкил қилди. Немис Михаэль Штих даромади эса 952 миллион 968 минг сўм.

Демакки, теннис атрофида шунча пул айланар экан, спортнинг бу тури оммавийлик жиҳатдан яқин йиллар ичида футболни ҳам ортда қолдириши кутилмоқда.

Р. ЖУМАЕВ.

«Ўқитувчи» нашриёти жамоаси умумтехника ва химия-биология таҳририятининг катта муҳаррири А. Иброҳимовга рафиқаси

Матлуба ИБРОҲИМОВА-нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Мева-сабзавотчилик» Бош лойиҳа конструкторлик-технологик бюроси жамоаси бюро ходими

Наби МУҲАМЕДОВ-нинг вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон телевидениеси жамоаси Адабий-драматик кўрсатувлар таҳририятининг катта муҳаррири Норхўроз Раҳимовга акаси

Бовобой РАҲИМОВ-нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги жамоаси моддий-техника таъминоти бош бошқармасининг бош мутахассиси Н. Айтбоевга онаси

Омонгул АЙТБОЕВА-нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Э Ъ Л О Н Л А Р

ЎЗБЕКИСТОН ҳаво йўллари

''Ўзбекистон ҳаво йўллари'' Миллий авиакомпанияси Лондон, Франкфурт, Куала-Лумпур, Жидда, Ширжу, Деҳли каби халқаро йўналишлар бўйича А-310 аэробусидан фойдалана бошлади.

А-310 аэробусининг учиш-техникавий маълумотлари:
йўловчилар сони - 280
тезлик - 850 км/соат
учиш масофаси - 6100 км
юк кўтариши - 35,85 т

А-310 самолётларини дунё бозорига таниқли ғарбий европа консорциуми ''Эрбас Индастри'' етказиб бермоқда. Унинг штаб-квартираси Франциянинг Тулуза шаҳрида жойлашган.
Янги ҳаво кемаларини ''Ўзбекистон ҳаво йўллари'' Миллий авиакомпаниясининг экипажлари Франкфуртдаги ''Люфтганзи'' базасида тайёргарликдан ўтган ҳолда бошқармоқдалар.
А-310 бортида йўловчиларга уч тоифа бўйича хизмат кўрсатилади - биринчи, бизнес-класс ва иқтисодий.

А-310 аэробуси - сервисдаги янги даражадир !

Авиареклама

Aviabrok
''Авиаброк''

фирмасининг ҳаво агентлиги янги йўналишлардаги қизиқарли саёҳатларга таклиф қилади.
ПЕКИНда сизни ХХР пойтахтининг эътиборга лойиқ жойлари билан танишиш, экзотик ошхоналар ва Буюк хитой девори бўйлаб саёҳатлар кутмоқда...
БАНГКОКда сиз Таиланднинг қадимий маданияти билан танишиш, супермаркетларда бўлишингиз, иссиқ денгизнинг ''олтин'' қирғоқларида дам олишингиз мумкин.
''Авиаброк'' фирмасининг ҳаво агентлиги хорижий саёҳат фирмалари билан бевосита ва узоқ муддатли шартномалар асосида ишламоқда.
Биз юк нархлари ва саёҳат учун ҳақ тўлашнинг сўм (рубль) қисмига имтиёзлар берамиз.

ТАШРИФИНГИЗГА МУНТАЗИРМИЗ!

Манзилимиз: Тошкент, Нукус /собиқ Полторацкий/ кўчаси, 73 ''б'', 3-қават. ''Авиабанк'' биноси. Телефон: 54-79-39.

ДИҚҚАТ!

''Интер'' фирмаси қошидаги биринчи Ўзбекистон ўзаро ёрдам кассаси кичик корхоналар, масъулияти чекланган жамиятлар, хусусий корхоналар, тижорат банклари ва бошқа ҳуқуқий шахсларга 12 ой муддатга 500 мингдан 200 миллион сўмгача бўлган қарзни (ссуда) устама фоизларсиз бериб туради.

Ўзаро ёрдам кассасига кириш шартлари тўғрисидаги маълумотларни қуйидаги телефон орқали олишингиз мумкин: (3712) 41-71-27

БИККР

МВП ''АЛИНА''

Тошкентдаги омборлардан қуйидагиларни сотади
Бельгияда ишлаб чиқарилган гилам қопламалар;
Мармар ва малахит кўринишидаги ''Экогран'' девор копламалари;
Турли шаклдаги алюмин осма шифтлар;
Оригинал еритгич, қандил ва бошқалар.
Ҳақлар исталган шаклда тўланади, бартер ва гаров ҳам мумкин.

Манзилимиз: Тошкент, Зебо Шамсутдинова кучаси, 2-тор куча. МВП ''АЛИНА''. Телефонлар: 90-94-75, 90-94-85, 90-92-42, 68-70-35, 91-31-08.

МВП ''АЛИНА''

''САРБОН'' Ўзбекистон реклама агентлиги.

ФЕРМЕР, ИЖАРА, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА !

Олмалиқ ''АММОФОС'' ишлаб чиқариш бирлашмаси қуйидаги минерал ўғитлари чекланмаган миқдорда бевосита сотади

Аммофос баҳоси 58600 сўм /35 фоиз солиқ ҳисобга олинган/
УФАКС-1 - универсал фосфорли ўғит баҳоси 27000 сўм /35 фоиз ҳисобга олинган/
Шартнома тузган хўжаликларга 5-10 йил давомида ўғитларни бевосита сотишга кафолат берилади.

Мурожаат учун манзил: Олмалиқ шаҳри, ''АММОФОС'' ишлаб чиқариш бирлашмаси
Телефон: 3-39-10, 3-72-70, 3-49-60
Факс /261/ 38-388

Навбатчи муҳаррир — Ҳ. Сатторов, навбатчи — И. Жиянов.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР: маълумот учун 33-07-48; эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001 Буюртма Г—290. 102396 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 1.00. Босишга топширилди — 21.00

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6